Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT | פרייז 20 גראָשען | היינט 8 זייטען.

נייער פאָלקסבלאַט

אונפּאַרטייאישע פּאָליטיש-געזעלשאַפטליכע טאָג-צייטונג

257 | Łódź, Sroda 6 listopada 1929 r. | זיבעטער יאהרגאנג | לאדז מיטוואך, ג מרחשון תר״צ | 257

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71 | אדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאדז, פּיעטריקאווער 21, טעל. 224-71

סיים-סעסיע נישט געעפענט

מלוכה-פרעזידענט אפגעלייגט די סעסיע אויף 30 טעג

ווי מיר האבען שוין נעכטען געמאלדען אין אנ׳עקסטרא-אויסגאבע פון „נייעם פאלקסבלאט“, איז די סיים-סעסיע אפגעלעגט געווארען אויף 30 טעג. די שפאנענדע דראמא איז איבערגעריסען געווארען אין מיטען. די בקשה פון סיים-מארשאלעק פונאנ־דערצולאזען דעם סיים, אי־ער ענדערען די רעגירונג איז נישט מקוים געווארען.

וו א ר ש א, 5 טעלעפאניש פון אונזער סיים־קארעספאנדענט). דער היינטיגער טאג אין סיים האט זיך אנגעהויבען זעהר נעהיימנישפול, דער סיים־מארשאלעק האט געווארט אויף א דעקרעט וועגען פונאנדערלאזען דעם סיים. די מיניסטארען ווידער האבען געווארט אויף דער בורזשעט־רעדע פון פי־נאנץ־מיניסטער מאטושעווסקי.

דער מארשאלעק ראשינסקי איז שוין געווען אין סיים 7 א זייגער אינדערפריה. 8 א זייגער האט ער געמאכט די ערשטע אינספעקציע אין סיים-בנין, 9 אזייגער איז ארויסגעהאנגען געווארען פאלגענדע פעראָרדענונג פון סיים-מארשאלעק:

„אויפ׳ן גרונד פון ארט. 12 פון סיים-רעגו־לאמין פעראָרדע איך פאלגענדעס:

1) א שעה פאר דער סיים-זיצונג דארפען גע־שלאסען ווערען אלע איינגאנגען, וואס פיהרען צום סיים.

2) דעפוטאטען און סענאטארען, מיניסטארען און וויצע-מיניסטארען, ווי אויך די סעקרעטארען, וואס בעגלייטען זיי, די מיטגלידער פון דיפלאמאטי־שען קארפוס צוזאמען מיט די פערזאנען, וואס בע־גלייטען זיי אפיציעל, אויב זיי קומען אין אויטאמאבי־לען און קארעטען ווערען דורכגעלאזען דורך דער מארשאלעק-האף דורכ׳ן טויער, רעכטס, אויב די דערמאהנטע פערזאנען קומען צופוס, איז דער אריינגאנג דורכ׳ן האזיגען טויער פערמאכט.

3) דורכ׳ן מיטעלסטען אריינגאנג איז ערלויבט אריינצולאזען: דעפוטאטען און סענאטארען, מיט־גלידער פון דיפלאמאטישען קארפוס, צוזאמען מיט די פערזאנען, וואס בעגלייטען זיי אפיציעל און נאָ־מען פון אויסערן־מיניסטעריום, די סעקרעטארען פון די דעפוטאטען-קלובען, ווען זיי ווייזען אנ־איינגאנגס-קארטע, וועלכע איז אויסגעשטעלט דורכ׳ן סיים-ביורא.

4) די בעאמטע, וואס זענען ספעציעל רעלע־גירט געווארען דורך די מיניסטארען אויף דער זי־צונג פון סיים, די פרעסע-פארשטעהער, ווי אויך די פערזאנען, וועלכע בעזיצען ספעציעלע איינגאנגס־קארטען, וואס זענען ארויסגעגעבען געווארען דורכ׳ן סיים-ביורא, קענען אריינגעהען דורכ׳ן איינגאנג פון סיים-האטעל.

5) אלע פערזאנען, וואס קומען אין סיים, דאר־פען אויף דער פאדערונג פון די סיים-בעאמטע פארשטעלען צו יעדער צייט די לעגיטימאציע, אדער דעם איינגאנגס - בילעט.

6) אין די סיים-קולוארען מעגען זיך געפינען, נאר דעפוטאטען, סענאטארען, מיניסטארען, וויצע־מיניסטארען, ווי אויך בעאמטע פון סיים-ביורא.

7) אלע, וואס קומען אין סיים, זענען מחויב איבערצולאזען זייערע מלבושים, פאראסאלען שטע־קענס א. אז. וו. אין דער גארדעראב. פאר פער־זאנען, וואס זענען בעוואפענט, סיי מיט חיים גע־ווער און סיי מיט היים געוועהר, איז דער אריינ־גאנג אויף דער גאלעריע פערבאטען.

8) געסט און אינטערעסאנטען, וואס קומען צו די הערן דעפוטאטען, האבען דאס רעכט אריינ־צוגעהן נאר אין ווארטע-זאל פון האטעל.

9) אויף דער פאדערונג פון די סיים-בעאמטע איז יעדער בירגער, וואס געפינט זיך אין שטח פון סיים מחויב זיך צו לעגיטימירען, אז ער האט דאס רעכט דערויף.

10) די איינגאנגס-בילעטען קאנען צו יעדער מינוט צוריקגעצויגען ווערען.

11) אין די טעג פון די זיצונגען איז דער פאסט־אמט, וואס געפינט זיך אין סיים, געשלאסען פאר׳ן פובליקום.

די דאזיגע פעראָרדנונג געהט שוין אריין אין קראפט און איז גילטיג ביז צום אפרופען.

אונטערגעשריבען:

סיים-מארשאלעק איגנאצי דאשינסקי.

4-טען נאוועמבער, 1929.

צוקומען צום סיים איז געווען אוממעגליך, טיר און טויער זענען געווען געשלאסען. דער צוטריט צום בופעט פאר זשורנאליסטען איז געווען פערבאטען. נאר דורך איין ארט האט מען זיך געקענט אריינ־גנב׳ענען אין סיים — דורכ׳ן בנין פון סענאט, וועלכער איז פעראייניגט מיט׳ן סיים-בנין און אונ־טערליגט נישט די פעראָרדנונגען פון סיים-מאר־שאלעק. די זשורנאליסטען זענען טאקע געקראכען דורך הינטער-טירען, שטיגען, כדי צו קענען זיין אין די קולוארען, און אומעטום, וואו ס׳איז נוי־טיג געווען.

10 א זייגער האט דער סיים-מארשאלעק גע־מאכט די לעצטע אינספעקציע אין סיים-בנין, צוזא־מען מיט׳ן דירעקטאר פאמארסקי האט דער מאר־שאלעק קאנטראלירט אלע פאסטענס פון דער מאר־שאל-וואך, דורכגאנגען, אלע קארידארען און אלץ אליין נאכגעקוקט. אין קארידאר האט דער מארשא־לעק געטראפען דעם פארוטשניק זאטשוויליכאווסקי, וועלכער איז שטענדיג געווען דער שליח, וואס האט געבראכט די בשורות וועגען שליסען די סיים-סעסיעס.

דער סיים-מארשאלעק האט אויפגעפאדערט דעם פארוטשניק זאטשוויליכאווסקי, אז ער זאל זיך נישט ארומדרעהען אין קארידאר.

פארוטשניק זאטשוויליכאווסקי האט געענט־פערט, אז ער איז דא אפיציעל אלס בעגלייטער פון פינאנץ-מיניסטער.

— אויב אזוי — האט דער מארשאלעק גע־זאגט, — שטעלט זיך אוועק הינטער דעם פאטעל פון מיניסטער, אבער דרעהט זיך נישט אין קא־רידאר.

די דעפוטאטען האבען זיך איינציגווייז אנגע־הויבען צו פערזאמלען און די שפאנונג איז געשטיגען מיט יעדער מינוט. דערווייל האט זיך פערשפרייט א קלאנג, אז דער סיים וועט פונאנדערגעלאזען ווע־רען, און אז אויף נייע-וועלט שטעהען שוין אנגע־גרייט שוואלעזשערען, וועלכע וועלען פערנעהמען דעם סיים-בנין. די קלאנגען האבען זיך גענומען דערפון, וואס אין צוזאמענהאנג מיט׳ן ענדערען די ענגלישע געזאנדשאפט אויף אנ׳אמבאסאדע, האט אויף נייע וועלט רעפּילירט אנ׳אפטיילונג שוואלע־זשערען.

11 א זייגער איז אין סיים אנגעקומען דער פרעמיער שוויטאלסקי, ער האט זיך גלייך געלאזט אנמעלדען צום סיים-מארשאלעק.

באלד, ביים אריינקומען פון פרעמיער אין קא־בינעט פון מארשאלעק, האט ראשינסקי זיך אנגע־רופען:

— א, ה׳ פרעמיער, וואס מאכט איהר מיט׳ן געזונד?

!

— א דאנק, איך בין שוין געזונד!

ראשינסקי: — אפשר זאל איך פערמאכען דאס פענסטער, כדי איהר זאלט זיך נישט פער־קיהלען?

שוויטאלסקי: — נישט נויטיג.

ראשינסקי: — וואס ברענגט איהר נייעס?

שוויטאלסקי: — א דעקרעט וועגען אפלעגען די סעסיע אויף 30 טעג.

ראשינסקי: — נישט פונאנדערצולאזען דעם סיים?

שוויטאלסקי: — ניין.

דער פרעמיער האט איבערגעגעבען דעם דעקר־רעט, און אין עטליכע מינוט ארום האט דער מאר־שאלעק פונאנדערגעשיקט די דעפוטאטען קאמוניקא־טען וועגען דעם, אז די זיצונג וועט נישט פאר־קומען.

באלד דערויף האבען זיך אנגעהויבען די בע־ראטונגען פון די קלובען.

די פ.פ.ס. האט אנגענומען א רעזאלוציע, אז די רעגירונג האט נישט דערפילט איהר חוב, אויסגעדריקט אנערקענונג דעם סיים-מארשאלעק ראשינסקי און זיך געשטעלט צו דיספאזיציע פון צ. ק. וו.

די ענדעקעס, „ווידזוואלעניע“ און „פיאסט“ האָ־בען אויך אנגענומען שארפע רעזאלוציעס.

— וואס בעדייט דאס אפלעגען די סעסיע?

אלע האלטען, אז דאס איז א שטיקעל אפ־שוואכונג אין קאמף. די רעגירונג האט נישט געוואלט אויסשפּילען איצט דעם קאמף מיט׳ן סיים, בעת מאראליש זענען די שאנסען אויף דער זייט פון סיים.

מצד די רעגירונגס-ספערען ערקלערט מען דאס דערמיט, וואס מ׳האט נישט געוואלט דער־פיהרען צו קיין אינגערליכען קאמף, און אזוי-ארום אוג מעגליך מאכען די ווייטערדיגע צוזאמענארבייט.

די פערספעקטיווען זענען אבער אזעלכע, אז וועגען קיין פערשטענדיגונג קען קיין רייד נישט זיין, און נאך די 30 טעג וועט זיך אנהויבען דער קאמף וועגען פונאנדערלאזען דעם סיים.

מ׳ווייסט נאר נישט, צי וועלען נאכ׳ן פונאנ־דערלאזען דעם סיים בעשטימט ווערען נייע וואהלען אדער נישט.

יערענפאלס פיהרען די לינקע גרופען די אק־ציע אויף דעם אופן, אזוי ווי זיי וואלטען זיך גע־גרייט צו וואהלען, און ווילען שאפען א בלאק.

אין אזוענד איז פארגעקומען א זיצונג פון ב.ב. אויף וועלכער רעפ. סלאוועק האט געהאלטען א רעדע. צ. א. האט ער גערערט וועגען די „רעד־פוטאטען פון דער אפאזיציע, וועלכע האבען גע־וואלט פיהרען אנ׳אקציע געגען דעם מלוכה-פרע־זידענט, און אזוי-ארום לייטען מיט דער רעה רעד־וואלוציאנערער ארבייט“. איצט — האט ער געזאגט — זענען נאך די דעפוטאטען הויזיג. אפשר וועלען זיי זיך אין משך פון 30 טעג איבערלייגען און אננעהמען אנדערע בעשלוסען. אלענפאלס, וועט נישט פארקומען קיין ליקווידאציע פונ׳ם מאי-סיסטעם

דערנאך האט ער גערערט וועגען דעם אונ־צוטרוי צו ראשינסקין, זאגענדיג ווייטער, אז דער קלוב ב.ב. האט איצט קיין שום סיבה נישט צו זיין מילה אין בעצוג צו איהם.

* * *

דער סיים-מארשאלעק בעקומט כסדר ווייטער־דיגע אנערקענונגס-דעפעשען.

* * *

היינט זענען פארגעקומען דעמאנסטראציעס פון פ.פ.ס. אין פערשידענע עקען פון ווארשא. די דע־מאנסטראציעס זענען א דורך רוהיג.

פ.פ.ס.ישע דעמאנסטראציעס און פערזאמ־לונגען זענען אויך פארגעקומען אין ביעלסק, (10 טויזענד מאן), לעמבערג, קראקע און פשעמישל. די דעמאנסטראציעס זענען ארגאניזירט געווארען לכבוד דעם פארלאמענט, פארלאמענטאריזם און דעם סיים־מארשאלעק ראשינסקי.

שלום אין יודישען „קאָלאָ“

ביידע גרופען האָבען זיך צוריק פעראייניגט

וו א ר ש א, 5 (טעלעפאָניש). היינט איז פאָרגעקומען א זיצונג פון יודישען „קאָלאָ“.

א דעלעגאציע פון „קאָלאָ“ איז אַרויסגעשיקט געוואָרען צום סיים מאַרשאַלעק, כדי איהם צו מעלדען, אז דאָס יודישע „קאָלאָ“ וועט שטיצען דעם סיים-מאַרשאַלעק ווען ס׳וועט זיך האַנדלען אין אָפּהיטען דעם פּאַרלאַמענטאַריזם און דעמאָקראַטיע.

דאַן איז בעטראַכט געוואָרען די פראַגע וועגען דער קאָנסאָלידאַציע פון „קאָלאָ“ אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם ברוגז פון די גאַליציאַנער דעפּוטאַטען.

אלע גאַליציאַנער דעפּוטאַטען זענען אַנוועזענד געוועזען אויף דער זיצונג.

דעפּ. רייך האָט געהאַלטען א גרויסע רעדע, און בעגרינדעט די נויטווענדיגקייט פון שאַפען א „קאָלאָ“-פּרעזידיום פון 3 פּערזאָן.

דאַן האָט דעפּוטאַט גרינבוים געשטעלט די פאָדערונג, אז די גאַליציאַנער דעפּוטאַטען זאָלען צוטרעטען צו דער אַרבייט אין „קאָלאָ“, און דאַן וועט בעטראַכט ווערען די פּרעזידיום-פראַגע.

אויף דעם זין איז אויך געקומען צו א פערשטענדיגונג.

די גאַליציאַנער דעפּוטאַטען זענען צוגעטרעטען צו דער אַרבייט און ס׳איז געשאַפען געוואָרען א קאָמיסיע, וועלכע זאָל זיך פערנעהמען מיט דער פראַגע פון פּרעזידיום און אינערליכע רעאָר־גאַניזאַציע פון „קאָלאָ“.

—=]o[=—

א געשלעג אין יודישען אקאדעמישען-הויז

וו א ר ש אָ, 5 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָ־רעספּאָנדענט). נעכטען אָוענד איז אין יודישען אַקאַדעמישען היים פאָרגעקומען א מיטינג פון „ירדניה“ וועגען די א״י-געשעהענישען. אינמיטען האָבען זיך אַריינגעריסען די „רויטע“ און מיט אויסגעשרייען: „זאָלען לעבען די אַראַבער“, זיך געוואָרפען מיט שטעקענס אויף די פּערזאַמעלטע. עס איז ענטשטאַנען א געשלעג; דערביי זענען עטליכע סטודענטקעס שטאַרק צושלאָגען געוואָרען. דאָס שלאָגען זיך האָט געדויערט א לענגערע צייט, ביז ס׳איז אָנגעקומען פּאָליציי און אויפגעלייזט דעם מיטינג.

זיצונג פון ציוניסטישען אויבער-ראַט

וו א ר ש אָ, 5 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָ־רעספּאָנדענט). מאָרגען קומט פאָר א זיצונג פון ציוניסטישען אויבער-ראַט געווידמעט דער פראַגע וועגען אוניפיקאַציע-צוזאַמענפאָהר.

רעזיגנאציע פון טשיטשערי׳נ׳ען

מ אָ ס ק ו ו ע, 5 (א. וו.) טשיטשערין האָט רעזיגנירט פון זיין אַמט אַלס מיטגליד פון „פּאָליט-ביוראָ“, ווי אויך אַלס מיטגליד פון „צ.י.ק.“-קאָ-לעגיום. עס קורסירען קלאַנגען, אַז ער האָט עס געטון געצוואונגענערהייד.

די דייטשע האנדעלס-דעלעגא-ציע אנגעקומען קיין ווארשא

וו א ר ש אָ, 5 (א. וו.) אין די לעצטע 2 טעג זענען אָנגעקומען קיין ווארשאָ די מיטגלידער פון דער דייטשער דעלעגאַציע צו פיהרען די האַנ-דעלס-אונטערהאַנדלונגען מ ט פּוילען.

זיצונג פון דער ברישער סעקציע

פון דער יודישער אַגענץ

לאָ נ ד אָ ן, 5 (י.ט.אַ. טעלעגראַפיש) היינט איז פאָרגעקומען א זיצונג פון דער בריטישער סעקציע פון דער יודישער אַגענץ.

מאקדאנאלד ציהט צוריק זיינע הבטחות

וואס ער האט געגעבען דעם אמעריקאנישען פרעזידענט הובער

פאריז, 5. (אטע) „עקא דע פארי" פער־עפענטליכט אנ'ארטיקעל וועגען די אונטערהאנדלונ־גען צווישען מאקדאנאלד און הובער. מאקדאנאלד זאל האבען מסכים געווען בעת זיין אנוועזענהייט אין הובערס גוט אויף אלע פאסטולאטען פון די פער־איינגטע שטאטען בנוגע דער ענטוואפנונג און פריי־הייט אויף די ימים. מאקדאנאלד זאל זיך האבען אפגעזאגט פון רעכט אנצוווענדען א ים־בלאקאדע מיט א קאנטראלע אויפ'ן ים, און פון איינגע וויכטיגע ענגלישע ים־באזעס.

דעם פראיעקט פונ'ם אפמאך האט מאקדא נאלד אונטערגעשריבען אהן א פערשטענדיגונג מיט די דיפלאמאטען, וואס זענען מיט איהם מיטגעפאה־רען. דער פינאנץ־מיניסטער סנאודען, וועלכער האט פערטרעטען מאקדאנאלד'ן בעת זיין אפוועזענהייט, האט, דערוויסענדיג זיך וועגען דעם אפמאך, ארויס־געשיקט א דעפעשע צו מאקדאנאלד'ן, דראהענדיג מיט דימיסיע, אויב מאקדאנאלד וועט זיך נישט אר־רויסציהען פון זיינע פערשפרעכונגען.

סנאודענס פראטעסט, וואס איז געשטיצט גע־ווארען דורכ'ן קאנארישען פרעמיער מעקענזי־קינג האבען געווירקט, און מאקדאנאלד האט זיך געמוזט צוריקציהען, און ער האט מיטגעטיילט הובער'ן, אז ער קען דעם אפמאך נישט אונטערשרייבען.

אטענטאט אויף דער פאליציי-וואך נעבען לעמבערג

לעמבערג, 5 (טעלעפאניש). די פאליציי־קאמענדע אין לעמבערג מעלדעט, אין באבריקער פאוויאט איז אויסגעפיהרט געווארען אנ'אטענטאט אויף דער פאליציי־וואך. דער אנפאל איז אויסגע־פיהרט געווארען ביינאכט, די פערברעכער האבען זיך פער'גנב'עט הינטער דעם וואך שטיבעל און אריינגעווארפען א באמבע דורכ'ן אפענעם פענ־סטער דער אויפרייס איז געווען אזוי שטארק, אז דער גאנצער לאקאל איז פערוואנדעלט געווארען אין א חורבה. די טירען און פענסטער זענען אויסגעזעצט געווארען און אויך דער טעלעפאן א ז קאליע געווארען. צום נס האט זיך בעת'ן אויפרייס קיינער נישט געפונען אין לאקאל.

די פאליציי האט גלייך אונטערגענומען אנ'ענערגישע אויספארשונג און עס זענען ארעסטירט געווארען 2 פערזאן אוקראינער. מען רעכענט, אז דער אטענטאט האט געטראגען א פאליטישען כאראקטער.

דער פינאנץ-קריזיס אין אמעריקע

לאנדאן, 5. (אטע). פון ניו־יארק טיילט מען מיט, אז צוליב'ן קראך אויף דער בערזע, האט די סיטי־באנק געמוזט אפשטעלען די אויסצאהלונ־גען. די סיטואציע אויפ'ן געלד־מארק איז נאך ווייטער זעהר א שווערע מאסגעבענדע פינאנץ־פאקטארען מאכען גרויסע אנשטרענגונגען, כדי צו פערהיטען די גרויסע באנק פון א באנקראט. דער באנקראט פון דער סיטי־באנק וואלט ארויסגערופען א קראך פון א גאנצער רייה פינאנץ־אינסטיטוציעס.

ניו־יארק, 5. (ספ. טעל.) דער גרויסער אמעריקאנער בערזען־קראך האט געבראכט צום באנקראט פון דער גרויסער סיטי־באנק אין טשי־קאגא. פון נעכטען אן איז שוין די באנק געשלאסען.

אזוי ווי לויט'ן געזעץ קאן די באנק אין משך פון 7 טעג צוריק בעניי'ען די טעטיגקייט, ווערען געמאכט גרויסע אנשטרענגונגען פון אלע בענק אויף צו ראטעווען די סיטי־באנק.

סודות־פולער בעזוך אין ירושלים

פון אנ'איינפלוסרייכען ענגלישען פובליציסט

ירושלים (י.ט.א.) ווי י. ט. א. דערוויסט זיך, האט די לעצטע וואך געוויילט עטליכע טעג אין ירושלים דער איינפלוסרייכער ענגלישער פוב־ליציסט און אויטאריטעטער קענער פון נאהענטען מזרח ה' פילבי. עס איז נישט בעוואוסט, צי ה' פילבי האט דא געפיהרט וועלכע עס איז טעטיג־קייט, הגם עס איז וואהרשיינליך, אז ער זאל זיך האבען געטראפען מיט אראבישע פיהרער. אין די רעגירונגס־קרייזען ערקלערט מען, אז מען ווייסט, ראס ער איז געווען אין ירושלים, מען האט איהם אבער נישט געזעהן.

די פעלקישע בושעווען אין ווינער אוניווערזיטעט

ווין, 5. (א.ט.או.) אין דער טעכנישער הויכ־שולע איז דער דינסטאג'ריגער טאג אדורך רוהיג. דאגעגען, אין אוניווערזיטעט איז געקומען צו שטורמישע סצענעס, צוליב דעם, וואס די סאציא־ליסטישע סטודענטען האבען פערשפרייט פלוג־בלעטער, אין וועלכע זיי האבען בעלידיגט די מצבה און די געגנערישע סטודענטען.

די פעלקישע סטודענטען האבען זיך פערזא־מעלט פאר'ן טויער פון אוניווערזיטעט און איינ־געשלאסען די סאציאליסטען. ווען יענע האבען זיך געפרובט אדורכרייסען, איז ענטשטאנען א געשלעג. די פאליציי האט צוריקגעשטעלט די ארדנונג.

א פירוד אין דער אראבישער עקזעקוטיווע

ירושלים, 5 (י.ט.א. טעלעגראפיש) דער סעקרעטאר פון אראבישען עקזעקוטיוו האט אפגע־געבען אנ'ערקלערונג, אז דער צווייטער סעקרע־טאר פון עקזעקוטיוו וואס איז ארויסגעפאהרען קיין לאנדאן, איז אהין געפאהרען נישט אין אויפ־טראג פון דער אראבישער עקזעקוטיווע, נאר פון מוזולמענישען הויפטראט.

שבת און יום-טוב קען מען נישט פראטעסטירען קיין יודישע וועקסלען

בעלגראד, (י.ט.א.) דער יוגאסלאווישער יוסטיץ־מיניסטער האט ארויסגעגעבען א צוגאב־פעראָרדנונג צום יוגאסלאווישען וועקסעל־ און טשעק־געזעץ, לויט וועלכען אין ערטער מיט 10 פראצ. איינוואוינער פון יודישען גלויבען דארפען בעריקזיכט ווערען ביי פעליגקייטס־ און פראטעסט־טערמינען אויך די יודישע שבתים און יום־טובים. אין די דאזיגע טעג קענען נישט געמאכט ווערען קיין וועקסעל־ און טשעק־פראטעסטען לגבי יודישע בעלי־חובות. די נייע געזעצליכע פערלייכטערונג וועט בעזונדערס צוגוץ קומען די יודען אין סאראיעוו.

געשטארבען סטאניסלאוו נאטאנסאן

ווארשא, 5 (טעלעפאניש) נעכטען איז אין עלטער פון 72 יאהר געשטארבען סטאניסלאוו נאטאנסאן, דער מאהיקאנער פון די אלטע ווער־שעווער אסימילאטארען.

דער נאמען פון פערשטארבענעם איז אמאל געווען זעהר פאפולער אויף דער יודישער גאס. ער איז געווען דער פיהרער פון דעם אסימילאציע־לאגער און צוזאמען מיט פראפ. דיקשטיין אנגע־פיהרט א הארטנעקיגען קאמף געגען נאציאנאלען יודענטום. ער האט אויך פערנומען א געוויסען ארט אין יודישען פילאנטראפישען לעבען.

די לעצטע יאהרען האט ער זיך צוריקגעצוי־גען פונ'ם יודישען לעבען און געבליבען טעטיג אין א גאנצער רייה פוילישע אינסטיטוציעס.

„היינט מוזן מיר אויסקוילען די יודען"

אינטערעסאנטע פרט'ים פון עדות־פערהערען פאר דער אויספארשונגס־קאמיטע אין א"י

ירושלים, (יט"א) צום בעריכט פון דער זיצונג פון דער בריטישער אויספארשונגס־קאמיסיע פון לעצטען דאנערשטאג קומען נאך צו כאלגענדע פרטים:

צו דער קאמיסיע־זיצונג איז געקומען אלס צווייטער רעפרעזענטאנט פון דער א"י־רעגירונג דער געהילף פון גענעראל־פראקוראר מר. קלייטאן. דער לעצטער האט פארגעשטעלט דעם אריגינאל־דאקו מענט אונטערגעשריבען דורך דעם ירו־שלים'ער הויפט־מופטי, אין וועלכען די מוזולמענער פון שכם זענען גערופען גע־ווארען צו קומען פרייטאג דעם 23־טען אויגוסט קיין ירושלים צו קעמפען מיט יודען. מר. קלייטאן ערקלערט אבער, אז עס איז נישט מעגליך צו בע־שטימען די אויטענטישקייט פון דאקומענט.

עס ווערט אויסגעהערט א געוויסער אראבישער אגענט פון דער געהיים־פאליציי, סערזשאנט סוב־האה. זיין עדות־ערקלערונג רופט ארויס א שטי־קעל סענסאציע. ער איז געמליך דער ערשטער עדות, וואס ערקלערט אז דער הויפט־מופטי האט געפרובט בערוהיגען דעם אויפגעהעצטען המון אין פאטאלען פרייטאג. ער דערצעהלט, אז בעת א פארשטעהער פון אראבישען דארף ליפטא (הינטער ירושלים) איז געקומען צום מופטי און איהם דער־צעהלט, אז מען האט ארעסטירט א דארטיגען איינוואוינער, האט דער מופטי צוגעזאגט זיך בע־מיהען וועגען בעפרייען דעם ארעסטירטען און צוגע־געבען: „האלט אייך אפ פון מאכען וועלכע עס איז בעוועגונג, ווייל מיר ווילען עס נישט". סערזשאנט סובהא דערצעהלט פאלר נאכדעם אז בעת מען האט דעם מופטי איבערגעגעבען וועגען אראבישען אנפאל אויף דעם יודישען קווארטאל אין דער נא־הענט פון שער־דמשק האט דער מופטי פלויז גע־זאגט, אז די רעגירונג וועט שיצען אונזערע רעכט".

דער עדות שילדערט די אראבישע דעמאנ־סטראציע ביים כותל־מערבי אויף מארגען נאך תשעה־באב דעם 16־טען אויגוסט. דער שייך האס־סאן האט פאר די דעמאנסטראנטען געהאלטען א העצערישע רעדע. דער שייך האט זיי דערצעהלט, אז די יודען ווילען צונעהמען דעם בוראק (די מערב וואנד פון אמאר־מעטשעט) מיר ווילען אליין פער־טיידיגען אונזערע רעכט, אויב קיין אנדערער וויל עס נישט טון, האט דער שייך געדופען. דער המון האט דערפוי געשריען: „נידער מיט די יודען! נידער מיט דער באלפור־דעקלאראציע"!

פרייטאג דעם 23־טען אויגוסט האט דער וועל־בער שייך האסאן זיך געווענדעט צו אנ'אראבישען המון ביים אמאר־מעטשעט. ער האט דערצאלט גע־זאגט: „איהר שטעהט אויף געגען דער רעגירונג. האלט זיך דערפון אפ. בנוגע דעם על־בוראק, וועט מען שוין אונזערע רעכט בעשיצען". פון המון האט מען געהערט שטימען: „מיר קענען דערויף נישט איינגעהן. מיר ווילען אויפהויבען א הייליגע מלחמה. פארוואס האסטו פערגעסען, וואס דו האסט אונז פריהער געזאגט!" עס איז ארויסגעגאנגען א צווייטער רעדנער, וועלכער האט געזאגט: „הערט זיך נישט איין וואס ער זאגט איך, ער זאגט ליגען. אונ־זערע פיהרער זענען פעררעטער. די הייליגע מלחמה איז אונפערמיידליך. מיר וועלען אויסשעכטען אלע יודען, וואס ווילען ביי אונז צונעהמען דעם על־בו־ראק. היינט וועלען זיי צונעהמען די וואנד, מארגען וועלען זיי וועלען דעם מעטשעט".

א צווייטער רעדנער, איינוואוינער פון דארף קאלאניא (די אראבער פון דעם דארף האבען בע־רויבט די יודען פון מוצא) האט גערעדט צו די דעמ־מאנסטראנטען: „מיר מוזען זיך אויפהויבען געגען די יודען און געגען יעדערען, וואס וויל אונז שטערען. מיר ווילען נישט קיין קנעכטשאפט". בעזונדערס האט זיך געהיצט אנ'אראבער פון ליפטא: „היינט מוזען מיר אויסקוילען אלע יודען".

לסוף גיט איבער דער עדות, אז אויפ'ן פלאץ פאר'ן אמאר־מעטשעט זענען געזען צעווארפען אויפ־רופען אין אראביש און העבראיש אונטערגעשרי־בען דורך דער „קאמוניסטישער פארטיי פון פא־לעסטינא".

ווייטער ווערט א צווייט מאל פערהערט דער קאפיטאן קינגליי־העטה, וועלכער טיילט מיט, אז עס זענען געווען איינצעלהייטען, אין וועלכע אומשטענדען ס'איז פערוואונדעט געווארען דער קארעספאנדענט פון דער „פאסישער צייטונג" דר. וואלפגאנג פאן וויזל. דערביי האט סער מערימען אנגעוויזען, דאס דר. פאן וויזל איז א רעוויזיאניסט און נישט קיין אלגע־מיינער ציוניסט. קאפיטאן קינגליי העטה ערקלערט, דאס ער האט געזעהן א דערהרגעטען מוזולמענער נאך דעם אנפאל אויף דעם יודישען קווארטאל מאה שערים.

קענט איהר אונז אויפקלערען, צי די יודען זענען בעפאלען אראבער, אדער אראבער זענען בע־פאלען די יודען פרעגט דער פארזיצער פון דער קאמיסיע סער וואלטע שאו.

עס איז זיכער, אז די אראבער זענען בעפאלען די יודען, — ענטפערט קאפיטאן קינגליי־העטה. זיי זענען געקומען פון שער־דמשק.

א וויכטיגען פונקט אין משך פון פערהער איז געווען די פעסטשטעלונג פון דער גענויער צייט, ווען עס איז דערהרגעט געווארען דער ערשטער יוד אין טאג פון 23־טען אויגוסט. דער קאמענדאנט פון דער ושאנדארמעריע מאיאר מאנראָע האט פעסט־געשטעלט דאס דער ערשטער יוד איז דערהרגעט געווארען נישט ווייט פון בארקליי־באן האלב איינס בייטאג. דער פארשטעהער פון דער אראבישער עקזעקוטיווע האט זיך בעמיהט צו בעווייזען, דאס פריהער איז דערהרגעט געווארען אנ'אראבער, כדי אזוי־ארום צו בערעכטיגען די אראבישע אטאקעס אויף יודען.

קאפיטאן הארינגטאן האט בעת דעם פערהער צו. אנה. ערקלערט, דאס דער אראבישער המון וואס איז אריינגעקומען אין שטאט האט פערנומען א נישט־פריינדליכע שטעלונג לגבי דער פאליציי. יעדער אראבער איז געווען בעוואפענט. די יודען אין דער אלט־שטאט האבען גלייך ארגאניזירט א זעלבסט שוץ, וואס האט געצעהלט צוויי הונדערט פערזאן. מאיאר הארינגטאן האט ווייטער ערקלערט, דאס גלייך ווי דער מוערזין האט פערענדיגט די תפילות, האט ער געהערט א רעוואלווער־שאס פאר'ן אמאר־מעטשעט.

דער פארשטעהער פון דער אראבישער עקזעקוטיווע אדה. סאקער האט געפרובט ארויסבעקומען ביי מאיאר הארינגטאן אנ'ערקלערונג, אז דאס זענען אפשר געווען פעטארדעס, אבער אהן ערפאלג.

פערלויף פון דער אויספארשונג אין א"י

וועגען די בלוטיגע געשעהענישען

ירושלים, 5. (יט"א טעלעגראפיש).

די אויספארשונגס־קאמיסיע האט נעכטען בע־ניט איהרע זיצונגען און האט פערהערט דעם יודישען פאליציי־אפיציר, ברוך אינע, וועלכער האט געמילדערט די דעמאנסטראציע, וואס איז פארגעקו־מען תשעה־באב, נאך דעם גיט ערקלערונגען דער פאליציי־אינספעקטאר בורנס. דער מוכולמענישער פאליציי־אפיציר מיספאה דאורי בעמיהט זיך פאה־צושטעלען די געשעהענישען ביים כותל מערבי אין א גינסטיגער ליכט פאר די אראבער, ערקלערענדיג, אז דער שייך האסאן וואס איז געשיקט געווארען דורכ'ן מופטי האט זיך בעמיהט צו בערוהיגען דעם המון. ער לייקענט אז די אראבער האבען געריסען די ספרים פאר'ן כותל־מערבי.

דער פארזיצער סער וואלטער שאו, בעמערקט אבער דעם אראבישען אפיציר, אז זיין עדות־זאגען שטעהט אין א שרייענדער סתירה צום עדות־זאגען פון אנדערע אפיצירען.

נאכדעם גיט וויכטיגע ערקלערונגען דער קא־פיטאן פלייפער, דער קאמאנדיר פון די געפאנג־ענישע אויטאס. ער ערקלערט, אז די לאגע אין לאנד איז געווען ערנסט שוין פון 18־טען אויגוסט און די וויכטיגסטע אויפגאבע פון מיליטערישען גארניזאן איז געווען נישט צו דערלאזען צו זיך ארייננרייסען די מו־זולמענער פון עבר־הירדן, סיריען און עגיפטען.

די בעשיצונג פון די יודישע ישובים געגען די אראבער איז געווען א שווערע, אויפגאבע, ווייל 135 יודישע לאנדווירטשאפטליכע ישובים זענען צו־שפרייט איבער'ן גאנצען לאנד און דער מיליטערישער גארניזאן איז אין א"י גאנץ קליין, בעת אין סיריען למשל בעשיצען די גרעניצען 28,000 זעלנער.

דער פארזיצענדער פון דער אראבישער עקזעקוטיווע סטאקער בעמיהט זיך ארויסצובעקומען דורך פערשידענע פראגען ביי יעדען עדות אנ'ערקלערונג, אז צוערשט איז ביי די אונרוהען דערהרגעט געווארען אנ'אראבער, אבער די בעמיהונגען בלייבען אהן א רעזולטאט.

א לאנגיעהריגער געוועזענער
געריכטס-סעקרעטאר
שרייבט אלערליי בקשעס און קלאגעס, קלוי־זולעס און זאבעזפיעטשעניעס אין אלע שטעדט פון פוילען.
א גוטער ספעציאליסט אין מיליטער־ענינים
B. Mann, Piotrkowska 10

צו אלע מיטגלידער פון יוד. בעקער-צעך אין לאדז!
דערמיט מאכען מיר בעקאנט, אז היינט, מיטוואך, דעם 6 טען נאוועמבער, פינקט 6 אווענד וועט פארקומען אין אייגענעם לאקאל אויף וואלטשאנסקא [illegible] 57
אפאך-פערזאמלונג
פון אלע בעקער, צו וועלכער אלע מיטגלידער ווערען אויפגעפאדערט צו קומען.
די פערוואלטונג.

שייטלען
צו מעסיגע פרייזען צו בעקומען ביי
פארזשוצקא, קאמיענגא 5.

לאָדז, 6 נאָוועמבער 1929

„נייער פאָלקסבלאַט"

לאָדז, 6 נאָוועמבער 1929

די פּויזע
פון 30 טעג

חדשים און זמנים דויערט די ערוואַרטונג „פון דער לעצטער און ענטשיידענער שלאַכט". צווישען סיים און רעגירונג. ס'ערוואַרט דאָס גאַנצע לאַנד, די דעפּוטאַטען, אויסלאַנד און מסתם אויך די, וועלכע שטעהען אין דער נאָהענטסטער נאָהענטקייט צו די רעגירענדע פאַקטאָרען אין פּוילען.

גערעכט האָט זיך, אַז די ענטשיידונג קומט, אין דעם טאָג פון 31-טען אָקטאָבער, ווען די סיים-סעסיע האָט געזאָלט געעפענט ווערען. דאָס איז נישט געשעהען. די פּאַסירונגען פון דעם טאָג זענען פערוואַנדעלט געוואָרען אין אַנ'אינצידענט, וואָס, דאַכט זיך, נאָר געשיכטע וועט קאָנען אויפקלערען זייערע מאָטיווען, צוועקען און פערלויף.

די אויסערגעוועהנליכע שפּאַנונג, וואָס האָט געהערשט אין סיים נאָך דעם אינצידענט מיט די אָפיצירען, נאָכ'ן געשפּרעך פון מאַרשאַל מיט'ן מאַרשאַלעק און נאָך דער קאָנפערענץ און בריף-אויסטויש צווישען מלוכה-פּרעזידענט און דעם מאַרשאַלעק דאַשינסקי האָט געלאָזט רעכענען, אַז ווידער איז געקומען דער ענטגילטיגער מאָמענט, אַז דאָס שפּיל וועט ענדליך אויסגעשפּילט ווערען אין גרויסען מאַסשטאַב.

אין סיים זענען אָנגענומען געוואָרען שאַרפע האַק-מיטלען, אַלע דורכלאָז-שיינען זענען ערקלערט געוואָרען פאַר אומגילטיג, אויף דער סיים-גאַלעריע זענען איבערגעלאָזט געוואָרען בלויז 25 ערטער פאַר צושויער מיט ספּעציעלע בילעטען. דער סיים-מאַרשאַלעק האָט זעהר לאַנג קאָנפערירט מיט דער סיים-וואַך. דער הויפּט-אַריינגאַנג איז געלאָזט געוואָרען פריי פאַר דעפּוטאַטען און מיניסטאָרען. אַלע איבעריגע האָבען געדאַרפט אַריינקומען אין דער נעבידע פון דער זייט פון סיים-האָטעל. איבער א גאַנצען לאַבירינט פון קאָרידאָרען און געדרעהטע טרעפּ. דער סיים האָט זיך „פערבאַריקאַדירט" און האָט זיך געפונען אין מצב פון קריגס-צושטאַנד.

עס איז איינגענטליך קשה. צו וואָס זענען אָנגענומען געוואָרען אַט די אַלע אַזוי שטרענגע מיטלען, און וואָס האָט זיך געקאָנט אויסדריקען קודם כל די ענטגילטיגע אויסשפּילונג? אין פּונאַנדערלאָזען דעם סיים. נאָר דערצו וואָלט די רעגירונג נישט געדאַרפט בענוצען קיין שום פיזישע קראַפט. דער ערשטער בעסטער אַדיוטאַנט האָט געקאָנט איבערגעבען דעם סיים-מאַרשאַלעק דעם דעקרעט פון מלוכה-פּרעזידענט. קיין פיזישען ווידערשטאַנד מצד דעם סיים האָט מען דאָך נישט געקאָנט ערוואַרטען. דער סיים בעזיצט נישט א קראַפט, און די שטימונג אין סיים, ביי דער אָפּאָזיציע איז נישט אַזעלכע, אַז מ'זאָל זיך וועהרען געגען פּונאַנדערלאָזען. אדרבא ס'דאַכט זיך, אַז אַלע וואָלטען אַזא אויסגאַנג אָנגענומען מיט א געפיהל פון דערלייכטערונג. עס וואָלט געשאַפען געוואָרען א קלאָרע סיטואַציע, דער סיים-מאַרשאַלעק דאַשינסקי, וועלכער סימבאָליזירט אין איצטיגען מאָמענט דעם סיים-צד אין'ם קאַמף מיט דער רעגירונג, האָט אַליין געראַטען דעם מלוכה-פּרעזידענט אויסצוקלייבען איינס פון די ביידע: אָדער פּונאַנדערלאָזען דעם סיים אָדער אָפּרופען די רעגירונג. צו דער פּונאַנדערלאָזונג פון סיים זענען אַלע פּסיכאָלאָגיש פולשטענדיג צוגעגרייט.

אָבער אויך דאַסמאָל איז צום ענטגילטיגען אויסשפּיל נישט געקומען, די רעגירונג האָט אויסגעוועהלט א דריטען וועג: זי האָט די סעסיע אָפּגעלעגט אויף דרייסיג טעג. דאָס איז איהר רעכט און אין דעם פאַל, ווי אין פיל אַנדערע, ווען מ'האָט פון איהר ערוואַרט ענטשיידענע שריט, האָט זי געהאַנדעלט אין הסכם מיט'ן בוכשטאַב פון געזעץ. נאָר דער וועג פון דער רעגירונג איז נישט מעהר, ווי א פּאַליאַטיוו, וועלכער רוקט אָפּ דאָס, וואָס מוז קומען, אויף א קורצער צייט.

די פּויזע האָט א געוויסען פּאָזיטיווען ווערט. זי וועט אפשר בערוהיגען די געמיטער נאָך די שאַרפקייטען פון די לעצטע טעג. די לאַגע איז געוואָרען אויסערגעוועהנליך אָנגעצויגען, און אַנ'אָטעם-פּויזע איז געוואונשען. אָבער אין דרייסיג טאָג אַרום וועט זיך די לאַגע פּרינציפּיעל נישט ענדערען. מאַרשאַל פּילסודסקי וועט אין דער צייט נישט בייטען זיין אַבסאָלוט-נעגאַטיווע בעציהונג צום סיים, און דער סיים וועט נישט ענדערען זיין בעציהונג צו דער רעגירונג, וועלכע בעציהט זיך צו איהם מיט ביטול. מ'וואָלט געמוזט זיין זעהר אָפּטימיסטיש און גאַרנישט געלערענט האָבען פון דעם, וואָס מיר האָבען בייגעלעבט אין די בעציהונגען צווישען דער רעגירונג און סיים, כדי צו בעהויפּטען, אַז אין דרייסיג טאָג אַרום וועט מעגליך זיין א פרידליכע צוזאַמענאַרבייט צווישען די ביידע קערפּערשאַפטען.

דער שליסעל צו דער סיטואַציע ליגט אויך היינט, ווי פריהער, אין די הענד פון מאַרשאַל פּילסודסקי. דאָס האָט בעשטעטיגט דער מלוכה-פּרעזידענט אין זיין געשפּרעך מיט דאַשינסקי'ן, ערקלערענדיג, אַז יעדע אַנדערע רעגירונג וועט מוזען נעהאַנדלען דעם מאַרשאַל. פאַר'ן מאַרשאַל פּילסודסקי איז דער סיים שוין לאַנג מאָראַליש טויט. ווען עס וועט קומען אויך דער פיזישער טויט פון'ם איצטיגען סיים — דאָס איז א געהיימניש פון מאַרשאַלס עצות.

— ע.

די רעדע פון וו. לאַצקי-בערטאָלדי
ביי דער שליסונג פון דער יוו"אָ-קאָנפערענץ אין ווילנא

פערהאַן א היסטאָרישע דאַטע, וואָס איז כדאי זיך איצטער צו דערמאָנען. מיט פערציג יאָהר צוריק האָבען זיך צונויפגעקומען אין אָדעס „פריינט פון יודישען לשון", בכדי מקבל פנים צו זיין דעם דורכפאָהרענדיגען „יודישען פאָלקס-שרייבער", — מרדכי ספּעקטאָר. מען האָט צוגעגרייט א קערמעשל און געהאַלטען רעדעס מעניני דיומא. גערעדט האָט מען וועגען יודיש און וועגען דער חשיבות פון אונזער מאַמע-לשון פאַר אונזער פאָלק. צווישען די „פריינט פון יודישען לשון" זענען געווען פערשידענע מיינונגען, און יעדער פון זיי איז זיך געגאַנגען צו וויר-דיש פון זיין איינענעם בעווונדערען ווינקעלע. איינער האָט געזאָגט, אַז הגם יודיש איז א זאַמד-שפּראַך, וואָס א ליאַדע ווינט קאָן זי צעווייען און מען קאָן נישט וויסען, וואָס עס וועט מאָרגען ווערען פון איהר, פונדעסטוועגען טאָר מען נישט פערגעסען, אַז היינט צוטאַגס איז די שפּראַך לעבעדיג, דאָס פאָלק רעדט אויף איהר, יודישע שרייבער בענוצען זיך מיט איהר, און אונזער מאַמע-לשון בעווייזען זיך קונסט-ווערק און דעריבער וועט ער זאָגען צו אַלע שונאים פון יודיש, צוזאַמען מיט ארכימעדעס:

„סטאָפּעט נישט מיינע קרייזען פון זאַמד"!

א צווייטער רעדנער האָט געזאָגט, אַז מען דאַרף יודיש האַלטען שעצען צוליב דעם, וואָס זי איז נוצליך פאַר'ן פאָלק און יודישע פאָלקס-שרייבער גיבען אין איהר אַרויס נוצליכע ביכער.

געווען א דריטער רעדנער, און געגען איז אַרויס 19 יאָהר פאַר דער טשערנאָוויצער קאָנפערענץ מיט אַ נ'אמת'ער יודישיסטישער דעקלאַראַציע. נישט אומזיסט האָט פון אַלע גלות-שפּראַכען אונזער מאַמע-לשון זוכה געווען צום נאָמען „יודיש": זי איז א סימן נפש אונזער נאַציאָנאַלען לעבען און ווי לאַנג יודען וועלען זיין, וועט אויך יודיש פערבלייבען.

פערציק יאָהר זענען אַוועק נאָך יענעם קערמעש'ל, וואָס אונזער פריינט פון'ם יודישען לשון האָבען געמאַכט לכבוד דעם פאָלקס-שרייבער מרדכי ספּעקטאָר, און מיר קאָנען איצטער עדות זאָגען, אַז די נבואות פון די שוואַרצע מרה-שחורה-דיגע פּעסימיסטען מיט זייער זאַמד-טעאָריע איז בטל געוואָרען, און מקוים געוואָרען איז דער אויסקוק פון יענעם רעדנער, וואָס האָט געגלויבט אין יודיש און איהר נאַציאָנאַלע חשיבות פאַר אונזער פאָלק. זינט יענע צייטען האָט יודיש, וואָס ווייטער אַלץ מעהרער זיך אָנגעהויבען בעהעפטען מיט אַזעלכע כוחות אין יודישען לעבען, וואָס בעוואָרענען פאַר איהר נישט נאָר חיי שעה נאָר אויך חיי עולם.

יודיש האָט זיך בעהעפטעט מיט'ן קאַמף פון די יודישע ארבייטער-מאַסען פאַר זייער נאַציאָנאַלער און סאָציאַלער בעפרייאונג, מיט'ן קאַמף פון יודישען ארבייטער פאַר דער בעפרייאונג פון דער מענשהייט. יודיש האָט זיך דא בעהעפטעט מיט'ן גאולה-שטרעב פון דער מענשהייט, און דאָס האָט אין אונזער מאַמע-לשון אַריינגעבלאָזען א ניצוץ פון חיי עולם.

יודיש האָט זיך בעהעפטעט מיט'ן שטרעבען צו שיינקייט, וואָס ענטפלעקט זיך אין דער שיינער יודישער ליטעראַטור, און די טשערנאָוויצער קאָנפערענץ, וואו א יצחק לייבוש פּרץ איז דערביי געווען, האָט עדות געזאָגט וועגען דעם זיווג פון יודיש און דעם אמת פון שיינקייט — אויך א ניצוץ פון חיי עולם.

די איצטיגע ווילנער קאָנפערענץ פּראָקלאַמירט דעם בעהעפט פון יודיש צו וויסענשאַפט, דעם זיווג מיט'ן פויסט-גייסט פון מוטיגער, פרייער פאָרשונג, וואָס לעבט אין דער מענשהייט, ווי לאַנג זי איז מענשהייט. א דריטער ניצוץ פון חיי עולם.

און אַלע דריי מדרגות: יודישער ארבייטער, יודישע שיינקייט, יודישע וויסענשאַפט זענען בעהעפט איינע מיט דער צווייטער. און לעם יודישען ארבייטער קאָן קיין אמת נישט זיין אין אונזער וויסענשאַפט. די אַפּימילאַטאָרישע יודישע בורזשואַזיע מוז אפילו זיינען פון איהר לעבען פערבעהאַלטען פאַר דער וועלט, און נישט אומזיסט האָט די סקאַרבאַווע יודישע געשיכטשרייבונג צוגעדעקט מיט זיבען שלייערן די ווירטשאַפטליכע געשיכטע פון אונזער פאָלק. דער יודישער ארבייטער האָט קיין מורא נישט, אַז אַנטיסעמיטען וועלען אונז אָפּוואַרפען ראָטשילדס אוצרות: ער פערמאָגט זיי נישט, ער קאָן זיך פערגינען צו זאָגען דעם אמת. און מיר זענען אַלע אויך די לעבעדיגע עדות פון די נצחונות פון דער יודישער שיינקייט אין דער וועלט. נאָך נאָר נישט לאַנג איז אונזער ליטעראַטור געווען א געטאָ-ליטעראַטור און נאָר אין אונזערע ד' אמות האָט מען פון איהר געוואוסט. זענען געקומען העלדען, פאָלקס-העלדען און האָבען פאַר אונזער ליטעראַטור דורכגעבראָכען די ווענט פון'ם געטאָ. שלום אש האָט געעפענט פאַר זיינע „משיחס צייטען" א וועג צום רוסישען טעאַטער, און מיט זיין „גאָט פון נקמה" אין ריינהאַרדטס דייטשען טעאַטער האָט ער געעפענט פאַר דער יודישער דראַמע א פענצטער אין מערב-אייראָפּע.

פאַראיאָהרען בין איך געווען אין פּאַריז און האָב געזעהען ווי די גייסטיגע אַריסטאָקראַטיע, דאָס בעסטע פון'ם שטויסעל אין דער פּאַריזער אינטעליגענץ איז געגאַנגען אָוונט אין אָוונט אין א פראַנצויזישען טעאַטער זעהן די אויפפיהרונג פון אַנ-סקיס „דיבוק".

אט אַזוי זעהט אויס דער גורל פון דער „זאַמד-שפּראַך" אין אונזערע צייטען. אונזער מאַמע-לשון האָט זיך בעהעפטעט מיט די הייליקע פונקען פון אונזער נשמה — מיט די שעפערישע כוחות אין מאַטעריע און גייסט, מיט'ן פרייען ארבייטער, מיט דער פרייער וויסענשאַפט, מיט דער איידעלער שיינקייט: זאָל דער דאָזיגער גייסט פון ארבייט, שיינקייט און אמת לעבען אין אונזער וויסענשאַפטליכען אינסטיטוט און איהם בעוואָרענען חיי עולם.

אין שפּיגעל פון דער פּרעסע
„ראַבאָטניק" אָהן א לייט-אַרטיקעל. — מאָנאַרכיסטישע צייטונג רופט צו דיקטאַטור. — וואָס זאָגט פּולק. סלאַוועק. — ענדעקישע צייטונג וועגען כח פון סיים

דער נעכטיגער „ראַבאָטניק" איז ערשינען אָהן דעם לייט-אַרטיקעל. אויף דעם אָרט איז געווען א ווייסער בלויז. דער פעהלענדער לייט-אַרטיקעל האָט געהאַט א קעפּעל: „זאָל לעבען דער סיים פון דער רעפּובליק".

* * *

פאַר'ן ווילנער „סלאָוואָ" איז דער אינצידענט מיט די מיליטער-לייט אין סיים נישט קיין אומשולדיגע וויזיט פון מיליטער-פּובליקום, נאָר אַנ'עלעמענט אין דער טאַקטיק פון דער ענטשיידענער שלאַכט צווישען סיים און רעגירונג. רעד. מאַצקעוויטש פון „סלאָוואָ" וואַרפט פאַר א טייל פון רעגירונגס-לאַגער, אַז ער קלעבט צונויף, בערוהיגט און מילדערט יעדע סיטואַציע, אַז ער שלעפּט זיך נאָך פּילסודסקי'ן און איז נישט פעהיג צו קיין שום איניציאַטיוו. ה' מאַצקעוויטש וויל פערניכטען אַלע פּאַרטייען אפילו די ב.ב. און אויפ'ן אָרט פון די פּאַרטייען וואָלט ער געוואָלט זעהען אַ פּילסודסקי-דינאַסטיע.

די „סלאָוואָ" רופט דעריבער אָפען צו דיקטאַטור.

* * *

אין אַנ'אינטערוויו מיט א פאָרשטעהער פון „גאַזעטאַ פּאָלסקאַ" האָט דער פּרעזעס פון ב.ב.-קלוב פּולק. סלאַוועק געזאָגט: די לינקע פּאַרטייען האָבען א טעות ווען זיי האַלטען, אַז מ'קען איינרעדען די מאַסען, דאָס די רעגירונג פון מאַרשאַל פּילסודסקי וועט אויף זיי ברענגען נאָר מפּלות, אַזוי גוט ווי זיי האָבען א טעות, אַז די מאַסען פון פּוילישען פאָלק זענען נאָר עמפּפינדליך אויף פראַגען, וואָס זענען פערבונדען מיט א מאַטעריעלען אינטערעס, אויף דעם פאָדען, ביים ווענדען זיך צו די מאַסען וואַרט אויף די לינקע גרופּען א גרויסע איבעראַשונג, אַזוי גוט ווי ס'איז דער ענטוזיאַזם פון די ארבייטער-מאַסען וועלכע האָט איבעראַשט די הערען דעפּוטאַטען און אַנפיהרער פון פּ.פּ.ס. אין מאַי 1926.

* * *

אין אַנ'אַרטיקעל „נישט קיין גלייכע כוחות" שרייבט די „גאַזעטאַ וואַרשאַווסקאַ": ס'נעהמט אַרום א רחמנות און מורא פאַר'ן גורל פון דער מלוכה, ווען מען לייענט די בעמערקונגען פון דער רעגירונגס-פּרעסע וועגען די געשעהענישען פון 31 אָקטאָבער. אויב מ'וויל קעמפען מיט'ן סיים איהם דיסקרעדיטירען אין די אויגען פון דער עפענטליכער מיינונג, אָדער אינוועניג דעמאָראַליזירען — קען מען דאָך דאָס טאָן אָהן מיליטער. פאַרוואָס מוז דווקא דאָס מיליטער אַרויספיהרען די ענטשיידענע שלאַכט מיט'ן סיים.

ס'זענען זיך טועה די, וועלכע ווילען פון פאַקט פון דער אומבעהאָלפענקייט פון סיים אַרויסציהען פּאָליטישע קאָנסעקווענצען. דער כח פון סיים ליגט נישט אין די אָרימס פון די 444 דעפּוטאַטען, נאָר אין דער שטאַרקער שטיצע פון דער געזעלשאַפט.

טרויעריגער גורל פון ד. בלאַנדעס
בריף פון אַדוו. גרוזענבערג וועגען דעם קרבן פון בלוט-בלבול

עלענד און איינזאַם, פערגעסען פון אַלעמען, אין ביטערער נויט, לעבט אין ווילנע דער קרבן פון דעם ווילנער בלוט-בלבול דוד בלאַנדעס. און לעצטענס איז צו דער נויט צוגעקומען אַ שווערע קראַנקהייט. אַ קראַנקער אַ האַלב-פּאַראַליזירטער האָט ער געמוזט פערלאָזען דעם שפּיטאָל, נישט האָבענדיג צו צאָהלען דעם מינימום, וואָס מען נעמט ביי נאָר אומבעמיטעלטע.

מיט דער טרויעריגער לאַגע פון דוד בלאַנדעס, דעם יודישען פעלדשער פון ווילנע, וואָס האָט, וואוינענדיג אין אַ נישט-יודישער געגענד, פערלוירען זיין פרנסה צוליב דעם שענדליכען פּראָצעס, וואָס פינסטערע עלעמענטען האָבען אינסצענירט, כדי אויפצוהעצען אויף יודען, האָט זיך פעראינטערעסירט דער פערטיידיגער אויף דעם היסטאָרישען פּראָצעס, דער בעריהמטער אַדוואָקאַט גרוזענבערג, וועלכער האָט צוגעשיקט פאָלגענדען בריף אין דער ווילנער קהלה:

דער פערוואַלטונג פון ווילנער קהלה!

ריגע, 19-טען אָקטיאַבר 1929.

חשובע הערן!

זאָגט נישט אָפּ מיין בקשה; זי איז אַלץ די אייגענע: פאַר דעם אָרימען דוד בלאַנדעס.

איך ווייס, — ער האָט אייך מיד געמאַכט מיט זיינע בקשות, אָבער איז עס דען זיין שולד, וואָס דחקות און קראַנקהייט פערלאָזען נישט זיין הויז. אודאי פעהלט נישט קיין נויטבעדערפטיגע, אָבער נישט אויף נויט אַליין איז בעגרינדעט דאָס רעכט פון בלאַנדעסען אויף דער אויפמערקזאַמקייט פון דער יודישער געזעלשאַפט: עס איז געווען בעשערט, אַז די שענדליכע בעשולדיגונג געגען יודען, אַז זיי נוצען קריסטליך בלוט צוליב ריטועלע צוועקען, זאָל פאַלען אויף איהם. איידער ער איז פריי געשפּראָכען געוואָרען, האָט ער אומשולדיג פערבראַכט איבער אַנדערהאַלבען יאָהר אין תפיסה — אין אַ פּיינליכער שרעק פאַר זיין גורל. דאָס מוז אַרויסרופען צו איהם דאָס מיטגעפיהל פון יעדען יודישען מענשען, ווארום ווער פון אונז ווייס עס נישט די גאַנצע אומגערעכטיגקייט פון אַזעלכע בעשולדיגונגען. זאָל זיין נישט ווילענדיגערהייט — איז ער געוואָרען אַ קרבן חטאת פאַר זיין פאָלק.

אָט פאַרוואָס איך גלויב, אַז די פערוואַלטונג פון דער יודישער קהלה אין ווילנע, ווייגדיג דער אויסדריקער פון דעם געזעלשאַפטליכען געוויסען, וועט נישט אָפּזאָגען בלאַנדעסען און זיין פאַמיליע אין אַ חודש'ליכער אונטערשטיצונג.

איך בעט אָננעמען מיין האַרציגען גרוס און די וואונשען פון אַלדאָס גוטס.

אָ. גרוזענבערג.

די בקשה פון דוד בלאַנדעסען אין קהלה ווערט אויך בעגלייט מיט אונטערשטיצונגס-צושריפטען פון סיים-דעפּוטאַט ד"ר יעקב וויגאָדסקי, סענאַטאָר ד"ר צ. שאַבאַד, סענאַטאָר הרב רובינשטיין, און יעדער ווילנער יוד מעג געוויס פערלאַנגען פון דער קהלה, אַז זי זאָל זעהען לינדערען די אומבעשרייבליכע נויט פון דעם אַלטען מאַרטירער.

Dr. med. STUPEL

12 Szkolna 12

ספּעציאַליסט פאַר הויט-, האָר און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער-שוואַכע, לישיי און ראָק, רענטגען-שטראַהלען און קוואַרץ-ליכט, עלעקטראָ-טעראַפּיע.

נעהמט אָן פון 6 ביז 9 אין אָוונט

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

6 מיטוואך — ג' מרחשון תר"צ

נאוועמבער

זון-אויפגאנג 6.31
זון-אונטערגאנג 4 07

דרייסטע איינברוכס-גנבה אין אנ'אמוניציע-געשעפט

דאס האבען באנדיטען זיך איינגעשאפט געוועהר

(2) אויף פיעטריקאווער 114 געפינט זיך א געשעפט פון אמוניציע און געוועהר און א ווארשטאט אונטער דער פירמע: „ספולקא לאוויעצקא".

נעכטען ביינאכט האבען זיך אומבעקאנטע אריינגעכאפט אינ'ם געשעפט און אויסגעפיהרט א דרייסטע גנבה. די גנבים האבען אויפגעבראכען די קראטען אין די פענסטער פון ווארשטאט.

דער ווארשטאט איז אפגעטיילט פונ'ם געשעפט מיט א דיקער דעמבענער טיר, וואס איז פערשלאסען אויף אנ'אמעריקאנער שלאס.

אזוי ווי זיי האבען די טיר נישט געקענט עפענען האבען די גנבים אויסגעשלאגען די שויב אינ'ם פענסטער'ל פון טיר און דורך דארט זיך אריינבעקומען אין געשעפט. דארט האבען זיי צוגענומען 31 רעוואלווערן אין א גרויסע צאהל אמוניציע, דערביי האבען זיי די קעסטלעך איבערגעלאזט.

די איינברעכער האבען אויך אויפגעבראכען אלע שופלאדען אין די ביורקעס און ארויסגעווארפען אלץ, וואס דארט איז געלעגען און גארנישט גענומען. ס'זעהט אויס, אז זיי האבען געזוכט מזומן-געלד, ווייל אפילו קיין וועקסלען האבען זיי נישט גענומען. ביים אנלאדען א רעוואלווער האט איינער צוליב אונפארזיכטיגקייט א צ"ה געטון ביים צינגעל און אויסגעשאסען. דעם שאס האט קיינער נישט געהערט אבער די גנבים האבען זיך דערשראקען און זענען אנטלאפען, איבערלאזענדיג א טייל פונ'ם צוגעגרייטען רויב.

די גנבה האט דער ערשטער באמערקט דער לייטער פון דע-ם געזעלשאפט, האלוויטש, ווען ר' האט געעפענט דאס געשעפט.

ווי ס'האט זיך ארויסגעשטעלט, האבען די גנבים צוגענומען 16 רעוואלווערן, 50 שאכטלען אמוניציע און פישפאנג-געגענשטאנדען. די גאנצע לאדזער פאליציי איז געשטעלט געווארען אויף די פיס. מ'רעכנט, אז דעם איינבראך האט אויסגעפיהרט א גייע באנדיטען-באנדע, וועלכע האט זיך אויף אזא גוטן פערשאפט געוועהר און אמוניציע.

פיל טרערען האט פערגאסען די יונגע פרוי

ביז איהר פריידענקערישער מאן האט מסכים געווען מ'זאל זייער קינד מל זיין

אין דער וועכנערין-קליניק אויף טארגאווע 13 האט א יודישע פרוי, א טאכטער פון א היגען חסידישען יוד און אנ'אייניקעל פון א בעוואוסטען מנגן, געבוירען א זוהן. וואלט אלץ געווען כשורה, ווען ס'וואלט נישט אויסגעבראכען א מחלוקה צווישען דעם מאן מיט דער פרוי. דער יונגער טאטע, א מענש, א מאדערנער, א אויפגעקלערטער האט ערקלערט זיין פרוי, אז ער וויל נישט מל זיין זיין קינד. האט די קימפעטארין אנגעהויבען ספאזמירען, געשיקט נאך איהר פאטער און געבעטען, אז ער זאל זעהען עפיס טון, איבערווילען ביים מאן, ער זאל לאזען מל זיין איהר בכור.

דער זיידע האט זיך דאן געווענדעט צום ראבינאט, אז ער זאל זיך פערנעמען מיט'ן ענין. דער ראבינאט האט דעלעגירט אין קליניק דעם מורה-הוראה ראזענבערג, וועלכער איז אויך א מוהל. נאך לאנגע אונטערהאנדלונגען מיט דער פערוואלטונג פון דעם קליניק איז געבליבען צו שיקען נאך דעם פאטער. ער איז געקומען און דאן האט זיך ווידער דערהערט א געוויין פון דער קימפעטארין. די „קאנפערענץ" צווישען יונגע פאר פאלק האט געדויערט איבער א האלבע שעה, און צום סוף איז דער פאטער א-ויס און ערקלערט, אז צוליב שלום בית האט ער באשלאסען נאכצוגעבען דער פרוי „איהר קאפריז" און איז מסכים, אז מ'זאל דאס קינד מל זיין.

מ'האט געמאכט א ברית. דאס קינד האט מען א נאמען געגעבען נאכ'ן זיידען יעקב, און מ'האט זיך געוואונשען „מזל-טוב!"

60-יעהריגער בעל-תאוה'ניק פערנארט און שענדעט צוויי קליינע מיידלעך

די קינדער זענען פון דער שאנד-טאט שווער קראנק געווארען

(—) אין באלוט קאכט זיך איצט מיט א שענדליכער געשיכטע, וואס האט פאסירט אין דער געגענד פון לוטאמירסקא גאס. דארט וואוינט א יודישער ארבייטער, וועלכער האט א מיידעלע פון 9 יאהר. זייט א געוויסער צייט האט דאס מיידעלע אנגעהויבען קרענקען, און מ'האט בשום אופן נישט געקענט דערגעהען, וואס דעם קינד איז געשעהען. מ'האט גערופען איין דאקטאר נאכ'ן אנדערען, זיי האבען אבער נישט געקענט פעסטשטעלען די קראנקהייט פון קינד. דאס מערקווירדיגסטע איז דערביי געווען, וואס ביי א.'ס א שכן ב. איז אין דער זעלבער צייט אויך קראנק געווארען א מיידעלע פון 7 יאהר מיט די זעלבע סימנים פון דער קראנקהייט ווי ביי דעם ערשטען קינד.

די עלטערען פון ביידע קינדער איז דער ענין געווארען שטארק פערדעכטיג און זיי האבען אנגעהויבען זיך צו בעמיהען ארויסצובעקומען ביי די קינדער, וואס זיי איז געשעהען. דא האט מען זיך דערוואוסט וועגען א שרעקליכע זאך.

אין דעמזעלבען הויז, וואו ס'וואוינען די דערמאהנטע קינדער, וואוינט אויך א 60-יעהריגער יוד יוסף ג., וועלכער האט א פורגאן פון פלייש, די קינדער פון דעם הויף האבען זיך שטענדיג געבעטען ביי יוסף'ן, אז ער זאל זיי אפיבעל פיהרען אויפ'ן פורגאן. דער 60-יעהריגער אויסוואורף האט אויסגענוצט די דאזיגע געלעגענהייט, האט די קינדער מיטגענומען אויף זיין פוהר, זיי געקויפט פערשידענע זיסיקייטען און אזוי ארום זיי פערנארט אין זיין שטאל, וועלכע געפינט זיך אין דער זעלבער גאס, נאר אויף אנ'אנדער הויף. דארט איז דער בעל-תאוה'ניק בעגאנגען איבער די קליינע מיידעלעך שענדליכע פערברעכענס. דאס האט זיך איבערגעחזר'ט פיל מאל. די קינדער האבען מורא געהאט וועגען דעם צו דערצעהלען זייערע עלטערען און האבען געשוויגען.

די שענדליכע סצענעס האט אפילו באמערקט דער „שטאט נאר" פון באלוט „אפרים קעפעלע", און ער האט וועגען דעם הויך גערעדט. מ'האט אבער נישט געלעגט קיין אכט אויף דעם, וואס דער נאר רעדט. ערשט ווען די קינדער האבען דערצעהלט די שרעקליכע געשיכטע האט מען זיך דערמאהנט, אז „אפרים קעפעלע" רעדט שוין לאנג וועגען דער שענדליכער מעשה.

עהערנעכטען האבען די עלטערען פון ביידע קינדער געמאלדען וועגען דער גרויזאמער געשיכטע דער פאליציי. דער אויסוואורף איז ארעסטירט געווארען.

פערפיהרטע 7-יעהריגע מיידעלע איז אליין אהיימגעקומען

נאר דער פערפיהרער איז נאך נישט ענטדעקט

(—) מיט עטליכע טעג צוריק האבען מיר מיטגעטיילט וועגען א פאל, וואו א שילערין פון א פאלקסשול האלינא קלאס איז אוועקגעפיהרט געווארען דורך אנ'אומבעקאנטע מאנספערשוין און מ'האט נישט געקענט דערגעהן וואו דאס מיידעל געפינט זיך.

אויף מיצקעוויטש גאס איז צו האלינקא צוגעגאנגען א יונגערמאן און ערקלערט דעם מיידעלע, אז איהר פאטער איז איבערגעפאהרען געווארען דורך אנ'אויטא און ליגט שווער פערוואונדעט אין שפיטאל. דאס קינד האט אנגעהויבען שטארק צו וויינען. דער יונגערמאן האט עס בערוהיגט און האט געזאגט, אז ער וויל האלינקא אוועקפיהרען אין שפיטאל צו איהר פאטער. דאס מיידעל האט מסכים געווען, און דער יונגערמאן האט זיך מיט איהר אריינגעזעצט אין אנ'אויטא און אוועקגעפאהרען.

פון דעמאלט אן איז האלינקא נישט צוריקגעקומען צו איהרע עלטערען, ווי ס'האט זיך ארויסגעשטעלט איז די גאנצע געשיכטע מיט דעם איבערגעפאהרענעם פאטער געווען אויסגעטראכט. ה' קלאס האט אלארמירט די פאליציי, דאס ענערגישע זוכען פון דער פאליציי האט עטליכע טעג קיין שום רעזולט נישט געגעבען. ערשט עהערנעכטען אין אוונט איז דאס קינד צוריקגעקומען.

צוליב דער טובה פון דער אויספארשונג ווערען די ערקלעהרונגען פונ'ם קינד דערווייל געהאלטען בסוד.

ארעסטירט א געניטען שווינדלער

וועלכער האט אפערירט איבער גאנץ פוילען אלס „פרויען-דאקטאר"

(—) אויף דעם וואקזאל אין קאליש איז ארעסטירט געווארען, בעת ער האט זיך געקליבען אפפאהרען קיין לעמבערג א געוויסער מאריאן גרעלעצקי, א יונגערמאן אין א סטודענטיש היטעל. בעת מ'האט איהם ארעסטירט, האט ער ערקלערט, אז ער איז א דאקטאר מעדיצין, א ספעציאליסט גינעקאלאג, און האט געענדיגט די טולוזער אוניווערזיטעט.

די פאליצייאישע אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, אז זיינע דאקומענטען זענען געפעלשטע און אז דער טולוזער „דאקטאר" איז א שווינדלער און ער איז געווען טעטיג אין לאדז, בריסק, קאליש און אנד. שטעט.

ער פלעגט אויסשטעלען וועקסלען פון עפעס א פירמע אלעקסאנדער האניש, קאטאוויץ, וואיעוואדזקע 26; מיט זשירעס פון אקצ. געזעלשאפט „פעליציטאס" אין טשענסטאכאוו, גלאזהוטע „פעניקס" אין פיעטריקאוו א. אנד. און די דאזיגע וועקסלען לאזען אין קורס, אדער ער פלעגט אויסשטעלען פאלשע טשעקען פון פ. ק. א. אין אנדערע ערטער פלעגט ער פערקויפען אפצייכנונגען פון דער אינוואלידען-געזעלשאפט „נייערא" אין ווארשא און ווילנא און דאס געלד לאזען פאר זיך. ער פלעגט אננעהמען בעשטעלונגען אויף אינהאלאציע-אפאראטען פון א קאטאוויצער פירמע, אסעקוראציע-פרעמיעס פאר דער אסעקוראציע-געזעלשאפט „פארט" און אלע ערהאלטענע בעטראגען אראפגענומען צו זיך אין טאש.

אין ביאליסטאק האט דער „דאקטאר" אפילו זיך פערנומען מיט מעדיצינישער פראקטיק און פערשריבען רעצעפטען.

ס'איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז דער דאקטאר האט א לענגערע צייט געוואוינט אין לאדז (פיעטריקאווער 6) אין ביאליסטאק (פילסודסקי 21), אין בירנאבאטש, פלאצק, קוטנא, לענטשיץ, וולאצלאוועק, טארן, בריסק, באראנאוויטש, סקערנעוויץ, טשענסטאכאוו, פיעטריקאוו, גאסטינין, קראשניעוויץ, בארזאנאוו, פלאצק, ווישעגראד, ראווא, שערלעץ, קאטאוויץ, אסטראוו, גראדנא און אנד. א חוץ דעם איז ער געווען אין סאוויעט-רוסלאנד, וויען, פראג, בערלין, דאנציג, עסען, קעלן, ראטערדאם, ניו-יארק, אין דער שווייץ א. אז. וו.

ווי ס'זעהט אויס, איז דער ארעסטירטער א לאדזער, וועלכער האט זיין טעטיגקייטס-געביט פערשפרייט ווייט איבער די לאדזער גרענעצען. מיט דעם אינטערנאציאנאלען אפעריסט, וואס זיין אמת'ער נאמען איז נאך נישט פעסטגעשטעלט געווארען, האט זיך פערנומען די אויספארשונגס-פאליציי.

מאשין-לעבען
29

רשימות פון יאהרגאנג 1907, 1908 און 1909

(—) היינט, מיטוואך, דארפען זיך מעלדען אין לאקאל פון מיליטעריש-פאליצייאישען ביורא ביים מאגיסטראט (פיעטריקאווער 212) פון 8 פריה ביז 3 נאכמיטאג די יונגעלייט, וואס זענען געבוירען געווארען אין 1909 י., וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 8 פאליציי-קאמיסאריאט און וואס זייערע נעמען הויבען זיך אן מיט די בוכשטאבען

A B C D E F

מארגען — פון 8-טען פאליציי-קאמיסאריאט

H Ch I J K L Ł M

קאנטראל-פערזאמלונגען פון יאהרגאנג 1904 און 1889

היינט, דארפען זיך צו די קאנטראל-פערזאמלונגען צושטעלען

אין פ.ק.או. I (נאוואטארגאווע 18) שערעגאווצעס פון רעזערוו און לאנד-שטורם מיט און אהן געוועהר (קאטעגאריע A C1 C2 און D) וואס זענען געבוירען געווארען אין 1904, וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 2. 3. 5. 8. 9. און 11. פאליציי-קאמיסאריאטען און זייערע פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן אויף

T U Z

מארגען — 1902 — A B

אין פ.ק.או. לאדז II (נייע ציגעל-גאס 51) מארגען, די געבוירענע אין 1904 י., וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 1. פאליציי-קאמיסאריאט און זייערע פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן מיט די בוכשטאבען

I J K L Ł M N O

P R S T U W Z Ż — מארגען

פ. ק. או. פאוויאט (פעטריקאווער 187) מארגען — 1904 פון גמינע ראדאגאשטש און 1904 און 1889 פון גמינע וויסקיטנא.

גורל פון לאדזער מאגיסטראט

ווערט די טעג ענטשידען.

(ב) ווי מיר דערוויסען זיך, וועט היינטיגען שבת אין אינערן-מיניסטעריום פארקומען א בעראטונג וועגען דעם גורל פון עטליכע שטאטישע זעלבסטפערוואלטונגען, צווישען זיי אויך פון לאדזער מאגיסטראט.

אויף דער דאזיגער בעראטונג וועט דעצידירט ווערען די פראגע וועגען עווענטועלען פינאנץ-קאמיסאר פאר'ן לאדזער מאגיסטראט. אין דער בעראטונג וועט אויך אנטיילנעהמען א פארשטעהער פון פינאנץ-מיניסטעריום.

דעמאנסטראציע פון פ.פ.ס.

(2) נעכטען אין אוונט ארום 7 א זייגער האבען זיך אויף פיעטריקאווער גאס אנגעהויבען זאמלען גרופעס ארבייטער, וועלכע זענען אנגעקומען פון פערשידענע טיילען פון שטאט. זיי זענען געקומען אין גרופעס צו עטליכע צעהנדליג מאן און פון צייט צו צייט האבען זיך געהערט אויסגעשרייען „זאל לעבען מארשאלעק דאשינסקי", „נידער מיט דער דיקטאטור", „זאל לעבען דער פארלאמענט" א.א.וו. בפרט זענען געווען געדיכט די גרופען אינ'ם שטח צווישען נאווראט און דער גאס פון 6-טען שערפיען.

גרויסע אפטיילונגען פון פוס- און רייטער-פאליציי האט געהיט די ארדנונג, וועלכע איז אבער אין ערגעץ נישט געשטערט געווארען.

די דאזיגע דעמאנסטראציע האט געדויערט ביז ארום 9 א זייגער אין אוונט.

Dr. Z. Rakowski

ספעצ. פאר אויערן-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקהייטן.

קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 27-81

פון 12—2 און פון 5—7.

הויפט פון א באנדע
פאר'ן מיליטערישען געריכט

(2) מיט עטליכע חדשים צוריק האט די פוילישע גרעניץ־וואך פערהאלטען אויף דער דייטשער גרעניץ עפעס אנ'אומבעקאנטען. ביים אויספארשען האט זיך ארויסגעשטעלט, אז דאס איז א הויפט פון א באנדיטען־באנדע, א דעזערטיר, וועלכער איז מיט 8 יאהר צוריק אנטלאפען פון מיליטערישער טורמע. זיין נאמען איז פראנצישעק שטשענסני.

אין יאהר 1921 האט ער טעראריזירט די גאנצע לאדזער אומגעגענד און האט זיך אזוי קונציג אויסבעהאלטען, אז מ'האט א לאנגע צייט נישט געקענט צוקומען צו דער גוט בעוואפענטער באנדע, א צופעליגע אבלאווע, וואס איז איינגעארדענט געווארען אין וואלה, ביי וועלון נאך אנ'אנפאל אויפ'ן וואקזאל אין מאקריסק האט ענטדעקט די באנדע, מ'האט אלעמען געכאפט, א חוץ דעם אנפיהרער: וועלכען מ'האט געכאפט ערשט אין הערבסט 1921 אין וויעלונער וואלד. מ'האט איהם דאן ארעסטירט, אבער אין א וואך ארום איז ער ענטלאפען, איבערזעגענדיג די קראטעס.

נעכטען איז זיין פראצעס פארגעקומען אין מיליטערישען געריכט. צוליב דעם, וואס ס'האבען זיך נישט געשטעלט עטליכע עדות, איז דער פראצעס אפגעלעגט געווארען.

אורטייל אינ'ם פראצעס
פון דער שווינדלער־באנדע

(2) נעכטען נאכמיטאג איז נאך דער רעדע פון פראקוראר אין פערטיידיגער פערעפענטליכט געווארען דער אורטייל אויף דער באנדע שווינדלער, וועמענס פראצעס האט זיך פארנעכטען אנגעהויבען אין קרייז־געריכט.

דער אורטייל איז פאלגענדער: יוזעף געמביטש 3 חדשים טורמע, הערשליק אבראמאוויטש 6 חדשים; אמאן אמבראמאווסקי 6 חדשים טורמע; יחזקאל אבראמאוויטש 6 חדשים; וולאדיסלאוו זעמסטא 6 חדשים; יאן ביאלעק 6 חדשים; גוסטאוו מארף 4 חדשים; וואצלאוו דאפיעיאוש 2 חדשים און יאן העלים 2 חדשים.

א יאהר טורמע
בעקומט בעאמטער פון קאנסטאנטינער ארבייטסלאזען־פאנד

(2) אין קרייז־געריכט איז נעכטען פארגעקומען דער פראצעס געגען נעוו. בעאמטען פון ארבייטסלאזען־פאנד אין קאנסטאנטין ראמאן רעגער, וועלכער איז בעשולדיגט געווארען אין פערשווענדען 4030 זלאטעס געלד פון ארבייטסלאזען־פאנד.

דאס געריכט האט יעגער'ן פער'משפט אויף א יאהר טורמע. בערנארד געלערט, וועלכער האט יעגער'ן געהאלפען אין די דאזיגע מאכינאציעס איז פער'משפט געווארען אויף 2 חדשים ארעסט.

פייערליכע זיצונג
לכבוד פראפ. באדוען דע קורטענע

(2) נעכטען איז צוליב'ן טויט פון פראפ. באדוען דע קורטענע, פארגעקומען א פייערליכע זיצונג פון דער לאדזער אפטיילונג פון פערבאנד פון פרייען פוילישען געדאנק.

ס'איז בעשלאסען געווארען ארויסצושיקען א קאנדאלענץ־דעפעשע צו דער פאמיליע פון פערשטארבענעם און דעלעגירען א מיטגליד צו דער לויה.

ארויספאדערונגען פון א"י

עס זענען ערהאלטען געווארען איינרייזע־ערלויבענישען פון ארץ־ישראל פאר פאלגענדע פערזאנען: מונק יוסף (מיט פרוי און קינדער) אבוואלד ישראל (מיט פרוי און קינדער), זילבערבערג העניא, בוימערדער פרובא.

די אויבענדערמאנטע פערזאנען דארפען זיך ווענדען אין ארץ־ישראל־אמט (צעגעלניאנא 4) אין די ביורא־שעה'ן (פון 10 ביז 2 פארמ.) וועגען ערלעדיגען די רייזע־פארמאליטעטען.

אפטייקען
היינטיגע נאכט־דיזשורען

(2) עפשטיין, פיעטריקאווער 225; בארטאשעווסקי, פיעטריקאווער 95; ראזענבלום, איגעלגאס 12; גארפיין, ווסכאדניא 54; קאפראווסקי, נאוואמיעסקא 15.

DR. MED.
L. Pikielny
אוראלאג
ספעציאל־ארצט פאר נירען, בלאז און הארן־קראנקייטען
8 NAWROT 8, tel. 2,19-90
נעהמט אן פון 4–7 אווענד.
צוריקגעקעהרט.

אנערקענונג פאר'ן סיים־מארשאלעק
רעזאלוציע פון שטאטישע אנגעשטעלטע

(2) נעכטען איז פארגעקומען א פערזאמלונג פון די אנגעשטעלטע אין אינסטיטוציעס פון עפענטליכען געברויך. וויצע־פרעזידענט ראפאלסקי האט געהאלטען א גרויסע רעדע, אין וועלכער ער האט אנגעוויזען אויף דער טראגישער לאגע פון דער שטאט־פערוואלטונג, ער האט בעטאנט, אז יעדע איניציאטיוו פון דעם איצטיגען מאגיסטראט איז דערשטיקט געווארען און קיין שום הילף האט מען נישט געגעבען, דעריבער האט דער מאגיסטראט אויך נישט פיל געקענט טון פאר זיינע בעאמטע.

אין די רעזאלוציעס, וואס זענען צום סוף פון דער פערזאמלונג אנגענומען געווארען, ווערט אויסגעדריקט אנערקענונג פאר דעם סיים־מארשאלעק דאשינסקי און פאר'ן נעסטאר פון פוילישען סאציאליזם סענאטאר לימאנאווסקי. אין דער רעזאלוציע ווערט פעראורטיילט דער איצטיגער רעגירונגס־סיסטעם און די פרובען פון אנ'אטענטאט אויף דער קאנסטיטוציע. די רעזאלוציע פערלאנגט א ראדיקאלע ענדערונג אין סיסטעם פון רעגירען מיט פוילען.

באנדיט בן באנדיט
בעקומט 4 יאהר תפיסה פאר א רויב־אנפאל

(2) דעם 12 מאי 1928, 9 א זייגער פריה זענען אין דער וואוינונג פון יוליוש שילער אין זעלאוו אריינגעדרונגען 2 בעוואפענטע באנדיטען און געפאדערט געלד. אין שטוב איז דעמאלט געווען שילערס פרוי אמאליע און זיין טאכטער אלפרעדא. ביידע דערשראקענע פרויען האבען ערקלעהרט, אז זיי האבען נישט קיין געלד. די באנדיטען האבען די פרויען אריינגעווארפען אין קעלער און אליין אנגעהויבען צו זוכען געלד. זיי האבען נאר געפונען א רעוואלווער און 5 זלאטעס.

די פאליציי'אישע אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, אז דעם באנדיטען אנפאל האבען אויסגעפיהרט יאן קאטשמארעק (א זוהן פון דעם רויבער־אטאמאן אדאם קאטשמארעק) און יאן גלושקאווסקי. נעכטען זענען ביידע באנדיטען געשטאנען פאר'ן לאדזשער קרייז געריכט. יאן קאטשמארעק איז פערמשפט געווארען אויף 4 יאהר שווערע תפיסה און יאן גלושקאווסקי אויף 6 יאהר.

א בלוטיגע ליציטאציע
דריי פערזאן ערנסט פערוואונדעט

עהערנעכטען אינדערפריה איז בעת א ליציטאציע, וועלכע איז פארגעקומען אין א האלץ לאגער אויף בזשעזשינער 48 געקומען צו א בלוטיגער אוואנטורע, בעת וועלכער עס זענען ערנסט פערוואונדעט געווארען 3 מענשען.

איינער פון די ליציטאנטען, הויזבעזיצער פון קאנסטאנטינער גאס, וועלענדיג בלייבען אליין אויף דער ליציטאציע, האט צוגעזאגט צו 20 זלאטעס עטליכע פערזאן, בתנאי, אז זיי זאלען צו דער ליציטאציע נישט צוטרעטען.

די פערזאנען האבען מסכים געווען און האבען נישט קיין אנטייל גענומען אין דער ליציטאציע, אזוי, אז דער הויז־בעזיצער האט אלץ אפגעקויפט. שפעטער האט ער אבער נישט געוואלט בעצאהלען די צוגעזאגטע צוואנציגער זלאטעס, און נאר געבען צו פינף זלאטעס. דעמאלס איז ענטשטאנען א מורא'דיג געשלעג, בעת וועלכער עס זענען זעהר ערנסט פערוואונדעט געווארען: דער הויז־ווירט, ווינצענטי אפמאן און פראנטשישעק אשליקי.

פאגאטאווויע האט זיי ערטיילט הילף, די פאליציי האט וועגען דעם געשלעג צונויפגעשטעלט א פראטאקאל.

יאר־טאג פון דער באלפור־דעקלאראציע

שבת אווענד איז אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע פארגעקומען א מיטינג, געווידמעט דעם 12־טען יאהר־טאג פון דער באלפור־דעקלאראציע. אין נאמען פון ציוניסטישען קאמיטעט האט געעפענט די פערזאמלונג ה' ל. איריזאהן.

דער ערשטער רעדט ה' משה לימאן. ער זאגט צ. א.: די פרייהייט פון א פאלק מוז ערווארבען ווערען דורך קרבנות. דאס בלוט וואס איז פערגאסען געווארען אין ארץ ישראל איז נישט געווען אומזיסט, דאס איז אונזער קרבן פאר דער אויפריכטונג פון יודישען פאלק אין זיין לאנד.

דעפ. ד"ר ראזענבלאט רעדט וועגען דער איצטיגער לאגע אין ציוניזם און די ברייטע פערספעקטיוון, וואס זענען געשאפען געווארען מיט דער גרינדונג פון דער פערברייטערטער יודישער אגענץ. דער רעדנער בעצייכענט די געשעהענישען אין ארץ ישראל אלס א טראגישען עפיזאד אין דער יודישער אויפלעבונגס־בעוועגונג און שטעלט זיך בעזונדער אפ אויף די היסטארישע בעדייטונג פון דער באלפור־דעקלאראציע און זאגט, אז די דעקלאראציע האט געשאפען די גרויסע מעגליכקייטען פאר דעם אויפבוי פון ארץ ישראל, דאס יודישע פאלק האט אבער ליידער די דאזיגע מעגליכקייטען נישט אויסגענוצט און דעריבער איז די באלפור־דעקלאראציע ביז איצט נאך נישט פערווירקליכט געווארען.

רעד. אונגער רעדט וועגען דער באלפור־דעקלאראציע, און זאגט, אז די דאזיגע איז נישט בעקומען אומגעווארטעט, דאס איז א פראדוקט פון צוויי־טויזענד־יעהריגען שטרעבען פון יודישען פאלק צו זיין ווידער אויפלעבונג אין זיין היסטארישען פאטערלאנד. קיין כח אין דער וועלט איז דעריבער נישט אימשטאנד די באלפור־דעקלאראציע צו־נישט צו מאכען. רעד. אונגער שילדערט די אומשטענדען, וועלכע האבען געפיהרט צו דער פערעפענטליכונג פון דער באלפור־דעקלאראציע, שטעלט זיך בעזונדערס אפ אויף דער פאליטיק פון דער בריטישער אימפעריע אין אריענט און קומט צום אויספיהר, אז די באלפור־דעקלאראציע, האט געשאפען גרויסע מעגליכקייטען, וועלכע מוזען אבער פון יודישען פאלק אויסגענוצט ווערען.

פון ארבייטס־געריכט

(2) אין ארבייטס־געריכט איז פארגעקומען דער פראצעס פון יוזעף שיפענהעלם געגען דעם סינדיק פון דער באנקראט מאסע פון דער פירמע בארסט און זגערזש שיפענהעלם האט געארבייט אין דער פירמע אלס לייטער פון דער שפינערייי זייט 1923 י. מיט א געהאלט פון 435 זל. דעם 28. פעברואר איז ער געקינדיגט געווארען אויף 3 חדשים. דערווייל איז ער אפגעשטעלט געווארען פון דער ארבייט דעם 6. מאי. ער האט דעריבער געפאדערט געהאלט ביז צום 1. יוני און פאר איבערשעה'ן, צוזאמען – 3456 זל. דאס געריכט האט איהם צוגעמשפט 1273 זל.

*

אסקאר ראדקע האט אנגעקלאגט די פירמע שמעלער אויף 1883 זל. פאר געהאלט און אורלויב. דאס געריכט האט איהם צוגעפסקנט די סומע.

*

יוזעף בראנדז האט אנגעקלאגט די פירמע שייבלער און גראהמאן פאר 3 חדשים קינדיגונג און אורלויב, צוזאמען 1138 זל. דאס געריכט האט איהם צוגעמשפט די סומע.

געכאפט א פארטיע פוטער
וואס מ'האט געגנב'עט אין לאדז

נעכטען ביינאכט האבען פאליציאנטען אין זשירארדאוו בעמערקט א פוהר מיט פוטער. ס'איז זיי געווארען פערדעכטיג דאס אויסלאדען סחורה אין אזא שפעטער צייט און זיי האבען זיך פעראינטערעסירט מיט דער פוהר, אויף וועלכער ס'זענען געווען 40 קעסטלעך צו 25 קי"א. ס'האט זיך ארויסגעשטעלט, אז די „סחורה" איז מיט עטליכע טעג פריהער געגנב'עט געווארן אין לאדזער געשעפט פון שמואל וויינריב (דרעווניאנאווסקא): מ'האט ארעסטירט דעם געוועלבער צו וועמען מ'האט די פוטער געבראכט — יודעל קינפעלד, און די „סוחרים" וואס האבען די סחורה געבראכט — שמואל מאראלני און אהרן לעבענטאל, אלע דריי זענען ארעסטירט און געבראכט געווארען קיין לאדז.

ווי ס'שטעלט זיך ארויס איז א טייל פונ'ם גע'גנב'עטען פוטער שוין „אפגעזעצט" געווארען ביי א רייה סוחרים.

היינט אינטערעסאנטע פארלעזונג אין פילהארמאניע

היינט, מיטוואך, 8.30 אווענד וועט רעפערירען דער בעקאנטער פוילישער ליטעראט יוליוש קאדען־באנדראווסקי אויף דער טעמא „דער קאמף ארום דעם נייער פרוי".

כדי צו דערגרייכען א פערמעגען
מוז מען זיך שטארק אריינשלאגען אין קאפ אריין 4 אויסדרוקען:
זוכסט גליק! „בעזוך אויף א מינוט"
די גליקליכע קאלעקטור פון
ב. וויינבערג, פיעטריקאווער 42 פיעטריקאווער 163
אויסווערטיגע שיקען מיר ארוים די גליקליכע ראטען נאכ'ן אנגעמאהלען אויף אונזער רעכנונג פון P.K.O. 61016

עפענטליכע ארדנונג
אין די טעג פון 6. און 7. נאוועמבער

(—) די זיכערהייטס־מאכט האט צוגעגעבען א רייה פעראָרדנונגען אויף אפצוהאלטען די עפענטליכע ארדנונג אין די טעג פון 6. און 7. נאוו. לויט די ידיעות פון דער זיכערהייטס מאכט, האבען די קאמוניסטען אויף דעם טאג, ווען ס'קומט אויס דער יאהרטאג פון דער רוסישער רעוואלוציע פראקלאמירט אויפ'ן 6. א הונגער־שטרייק אין די טורמעס און אויפ'ן 7. נאוועמבער– פערזאמלונגען און מיטינגען.

פארלעזונג אין „וויזא"

נאכ'ן געלונגענעם פארלעזונגס־אווענד פון דעפ. הארטגלאס אין „וויזא" ארדענט איין די געזעלשאפט א פארלעזונג פון דיר. בראנדשטעטער מארגען, דאנערשטאג א.ד.ט. „די צואה פון א פאטער."

גרויסער באזאר לטובת דעם „קרן קימת"
(קאמוניקאט)

מיט'ן אנהויב פון נייעם בודזשעט־יאהר איז דער היגער קרן־קימת־קאמיטעט צוגעטרעטען אויסצושפרייטען זיין טעטיגקייט אויף נייע זאמעל־געביטען שטעלענדיג זיך פאר א ציל צו פערדאפלען היי־יאהר די הכנסות פון קרן קימת.

אלס ערשטע גרויסע אימפרעזע איז בעשלאסען איינצוארדנען אין דער נאהנטסטער צייט א באזאר מיט דער בעטייליגונג פון פראמינענטע פערזענליכקייטען פון דער שטאדט.

אין צוזאמענהאנג דערמיט וועט היינט 5 נאכמיטאג פארקומען אין לאקאל פון „וו. י. ז. א." א פרויען־פערזאמלונג, אויף וועלכער עס וועט אויסגעוועהלט ווערען א ספעציעלער קאמיטעט וואס וועט זיך פערנעהמען מיט דער פראקטישער אדורכפיהרונג פון דער גראנדיעזער אונטערנעהמונג.

די חפצים־זאמלונג לטובת דעם באזאר וועט זיך אנהויבען נאך די היינטיגע וואך און עס איז צו ערווארטען, אז די היגע בעפעלקערונג וועט זיך ווארם אפרופען און דערמיט מיטהעלפען דעם קרן קימת צו ערפילען זיינע אויפגאבען און ערווערבען נייע ערד־שטחים אין ארץ ישראל.

אויפרוף
פון חסד של אמת ומנחמי אבלים

דער פעראיין חסד של אמת ומנחמי אבלים איז גוט בעקאנט דער לאדזער בעפעלקערונג מיט זיינע מעשים. דער פעראיין האט זיך ביז איצט אויסגעהאלטען פון זיינע אייגענע מיטלען. ליידער האט דער קריזיס געבראכט דעם פעראיין אין א געלד־מאנגעל, וועלכער צווינגט אונז צו מאכען א גאסען־זאמלונג; דאנערשטאג דעם 7־טען ד. ח. ארדנען מיר איין א בלימעל־טאג. מיר האפען, אז די לאדזער בירגער וועלען מיט גרויס סימפאטיע אונז אקעגען קומען און מאראליש און מאטעריעליש שטיצען אונזער אונטערנעהמונג און נאך היינט זיך פערצייכנען אין אונזער קאנצעלאריע אלס זאמלער.

לאדזער בירגער! מיט דיין אונטערשטיצען דעם פעראיין ביזט דו דיך משתתף צו זיינע וויכטיגע טאטען, ווי: אפצוגעבען דעם לעצטען כבוד דיינע ברידער און שוועסטער וואס שיידען זיך מיט דיר אויף אייביג, שטיצען הונדערטער ארימע אלמנות און יתומים בשעת שבעה.

מיר רעכנען, אז די לאדזער בעפעלקערונג וועט וויסען געהעריג אפצושאצען די פערדינסטען פון פעראיין און אונז צו הילף קומען מיט אלע מעגליכקייטען.

די פערוואלטונג

ראדיא־פראגראם
מיטוואך, 6 נאוועמבער

12.05 ווארשא: קאנצערט פון גראמאפאן־פליטעס. 16.15 ווארשא: פראגראם פאר שול־יוגענד. 16.45 ווארשא: קאנצערט פון גראמאפאן־פליטעס. 19.05 ווילנא: פרעהליכע אודיציע. 20.15 ווארשא: „דער פירשט פון די מאלערס" פעליעטאן פון וואצלאוו הוסארסקי. 20.30 פויזען: אפערעטען־אווענד. 20.30 ווארשא: סאליסטען־קאנצערט. 22.35 ווארשא: קאמוניקאט פון פ.א.ט. 23.00 ווארשא: טאנץ־מוזיק פון „אזא". 19.00 בודאפעשט: אפערא „אאידא". 20.00 בערלין: סימפאנישער קאנצערט. 20.00 פראג: סימפאנישער קאנצערט. 21.00 לייפציג: קאמער־קאנצערט.

לאדז אמאל און היינט

„לאדז, די שטאט פון ארבײט", א פובלי־קאציע פון דער סטאטיסטישער אפטײלונג בײם לאדזער מאגיסטראט, בעארבײט דורכ'ן גאטשע־ניק ע. ראסעט.

שוין לאנג איז בעוואוסט אין די קאמונאל־טוערישע קרײזען נישט נאר איבערהאלב דער מלו־כה נאר אפילו אויך ווײט איבער איהרע גרענעצען, אז דער ריהרעזדיגסטער און אמבעסטען ארגאני־זירטער רעסארט בײם לאדזער מאגיסטראט איז אהן צווײפעל די סטאטיסטישע אפטײלונג מיט וועלכע עס לײטעט שוין א רײה מיט יאהרען דער יונגער אר־בער זעהר ענערגישער און העכסט־בעגאבטער פאך־קענער ע. ראסעט.

די פובליקאציעס, וועלכע ווערען פון צײט צו צײט דורך דער דערמאהנטער סטאטיסטישער אפטײלונג פארעפענטליכט אלץ אײנס, צי ס'האנ־דעלט זיך וועגען זעלבסטשטענדיגע ווערק, אדער וועגען פעריאדישע אויסגאבען שטעלען תמיד מיט זיך פאר אנאליטיש קלאר בילד פון דער ענטוויק־לונגס־טעמפא און עקזיסטענץ־פערהעלטנישען פון נעריכסטען ווירטשאפטליכען צענטר אין פוילען — לאדז.

דאס מאל קומט אונז אויס זיך אפצושטעלען אויף דער נאר־וואס ארויסגעלאזטער אמת נישט אוים פיהרליכע אפהאנדלונג: „לאדז די שטאט פון אר־בײט".

קודם כל טרעטען מיר צו צו דער בעריהרטער און ראזינען בוך פראגע:

ווי אלט איז לאדז?

קײן אבסאלוט־גענויען ענטפער אויפ'ן סמך פון די ביז־העריגע געפונענע דאקומענטען, אדער אנ־דערע היסטארישע בעווײזען, איז אויף דער גע־שטעלטער פראגע נישט פערהאן און דער אויטאר קאן דערויף, זעלבסטפערשטענדליך, אויך נישט געבען.

ס'זענען אבער יא פערהאן 2 דאקומענטען (א בריף פון לענטשיצער פירשט וולאדיסלאוו, דא־טירט פון 6־טען סעפט. 1332 און אן אקט פון קויאווער ביסקופ יאן אויסגעשטעלט אין 1387 יאהר) אין וועלכע לאדז ווערט דערמאנט צוגלײך מיט אנ־דערע מקומות, אבער נישט ווי א שטאט, נאר ווי א דארף און אויך נישט אלס לאדז, נאר אלס לאדזיא. רעסגלײכען איז אויך פערבליבען א דאקו־מענט (אן אפמאך מיט'ן ביסקופ פעלל), פון וועל־כען מ'קען דרינגען אז שוין אין יאהר 1424 האט זיך לאדז גערעכענט פאר א שטאט, אדער ריכ־טיגער געזאגט — שטעטעל.

איבעריגענס, ווערט אלס שטעטעל לאדז בעצײ־כענט אין א'ע פערבליבענע דאקומענטען ביז'ן יאהר 1792.

אין יאהר 1793 איז אלס פועל יוצא פון פוי־לענס ערשטער צוטײלונג לאדז צוגעפאלען צו דער פרײסישער ממשלה. די פרײסישע מאכט האט רעע־ריבער באלד אין זעלבען יאהר דורכגעפיהרט א לוי־סטראציע, פון וועלכער ס'איז צו זעהן, אז לאדז האט דאמאלט געצײלט 190 אײנוואוינער, צווישען וועלכע ס'האבען זיך געפינען: 1 שלאסער, 1 קאר־וואל, 1 שוסטער, 1 שנײדער, 2 גארבער און 8 סטעלמאכערס; די איבעריגע אײנוואוינער האבען זיך בעשעפטיגט מיט לאנדווירטשאפט און פיהצוכט.

אויפ'ן שטח פון דער דעמאלדיגער שטאט לאדז, זענען געשטאנען: 44 וואוין־הײזער און 11 לײדיגע בנינים, 44 שײערען (סטאראלעס) און 1 ארעסט־הויז און עס האבען זיך אויך דארט גע־פונען ס"ה 18 פערד, 97 אקסען, 58 קיה און 63 חזירים. די שטאט־פערוואלטונג איז בעשטאנען פון 1 בורגמיסטוש, 4 ראטמענער און 1 שרײבער.

ערשט אין די ערשטע יאהרען פון א.נ. קאנג־רעס־קעניגרײך וועלכע האט זיך גענומען פלײסיג צו אינדוסטריאליזירען דאס לאנד, איז פארגעקומען אן איבערבורך אין דער ענטוויקלונג פון לאדז און פון דעמאלט אן (זײט'ן יאהר 1820) הויבט זיך פאקטיש אן די שטאט רעשיג פונאנדערצוזואקסען.

מיט וואס פאר א גענוואלדיגער טעמפ לאדז האט זיך אין משך פון די לעצטע הונדערט יאהר אויסגעשפרײט און אויסגעוואקסען ווײזען בולט די פאלגענדע פערגלײכען:

ביז'ן יאהר 1821, האט לאדז פערנומען א שטח פון 828 העקטאר בארען און אין יאהר 1915 — 5.875 העקטאר בארען.

אזוי ווי די לעצטע אינקארפאראציע פון די אינטערשטעטישע געביטען איז פארגעקומען אין יאהר 1915, הײסט עס, אז אין משך פון די לעצ־טע הונדערט יאהר האט זיך דער שטח פון דער שטאט לאדז פערגרעסערט זיבען־מאל.

וואס שײך דער וואוקס פון דער בעפעלקערונג איז זי געגאנגען מיט אזא בליץ־שנעלער שפרונג אז וועלטען א שטאט אויף דער וועלט קאן זיך אין דעם פרט מיט לאדז נישט פערגלײכען.

אזוי למשל האט לאדז געצעהלט אין יאהר 1850 נישט מעהר ווי פופצעהן טויזענד אײנוואוינער, מיט צוואנציג יאהר שפעטער ר.ה. 1870 שוין פופ־ציג טויזענד אײנוואוינער, אין 27 יאהר שפעטער, ר.ה. אין יאהר 1897 — 314,000 אײנוו. אין אנ־הויב 1914 יאהר — איבער א האלבען מיליאן, אין היינטיגען 1929 יאהר צעהלט שוין לאדז 600,000 אײנוואוינער.

מיר זעהען אלזא, אז פערגלײכענדיג די הײנ־טיגע צאהל אײנוואוינער מיט דער צאהל וויפיל לאדז האט געצײלט אין יאהר 1850 האט זיך די בעפעלקערונג פון דער שטאט פערגרעסערט פער־ציג־פאכיג.

אינטערעסאנט איז זיך אויך אפצושטעלען אויף דער רובריק אין ציטירטען בוך וואו דער אויטאר שילדערט די קאנפיגוראציע פון דער לאדזער בע־פעלקערונג אויפ'ן סמך, פערשטעהט זיך, פון די מאטעריאלען וועלכע עס האט געגעבען די לעצטע אלגעמײנע פאלקסצײלונג פון 30־טען סעפטעמבער 1921 יאהר. לויט'ן רעליגיעזען צוזאמענשטעל האט די לאדזער בעפעלקערונג געצעהלט אין 30־טען סעפטעמבער 1921: רוימישע קאטאליקען — 241,842; עוואנגעליקער — 49,748; פראוואס־סלאווען — 1,741; יודען — 156.155 און אנ־דערע רעליגיעס — 2,488.

סעגרעגירען מיר אבער די דאמאלדיגע בע־פעלקערונג לויט'ן נאציאנאלען פרינציפ בעקומען מיר א בילד פון גאר אנדערע פערהעלטנישען:

פאלאקען — 279.846; דײטשען — 31,670 יודען — 138.851 און אנדערע נאצ. — 1.607. פערגלײכענדיג די רעליגיעזע מיט דער נאציאנאלער סטרוקטור פון דער לאדזער בעפעלקערונג, בעמער־קען מיר א בערײטערע צאהל־אפשוואכונג פון נא־ציאנאלען עלעמענט בײ אלע רעליגיעזע גרופען, לטובת דער פוילישער נאציאנאליטעט.

מיט אנדערע ווערטער פון די איבער 150 טוי־זענד יודען זענען מעהר ווי 17 טויזענד (אומגע־פעהר 11%) צעשמאלצען געווארען אין פוילישען נאציאנאלען קאך־קעסעל און זיך רעקלארירט גאר פשוט פאר פאליאקען פון משה רבינו'ס גלויבען.

אמת, די פאלאניזאציע ווירקט בײ די איבעריגע רעליגיעזע גרופען מיט א פיל שטארקערער טעמפא, ווי בײ יודען, אט צב"ש זעהען מיר, אז פון די קנאפע פופציג טויזענד היגע עוואנגעליקען בעקענען זיך צו דער פוילישער נאציאנאליטעט גאנצע 18 טויזענד (בערך 14%) און פון די 4229 פערזאנען פון אנ־דערע רעליגיעזע גרופען ערקלערען זיך פאר פאליא־קען — 3629 ר.ה. איבער 80%. מיר האלטען אבער, אז צרות רבים איז נישט קײן חצי נחמה...

די אײנציגע נחמה איז אבער דאס, וואס די גאנצע קאנצעפציע וועגען דער כלומרשטער ירידה פון נאציאנאלען בעוואוסטזײן בײ די רעליגיעזע מעהרהײט־גרופען פון דער לאדזער בעפעלקערונג איז געבויט אויף אזא קרישעלדיג און צווײפעלהאפט מאטעריאל, ווי ס'האט געגעבען די ערשטע אלגעמײנע צײלונג פון 30־טען סעפטעמבער 1921 און ווי עס געבען געוועהנליך אלע אנדערע אפיציעלע פאלקס־צעהלונגען בפרט, ווען זײ דארפען אפשפיגלען די נא־ציאנאליטעט־פערהעלטנישען פון א פאליטישען קיבוץ. (סוף מארגען).

י. אינפעלד.

שרעקליכער אומגליק מיט א יודי־שער פרוי אין פאריז

דראבגעפאלען פון א באלקאן און דער'הרג'עט געווארען די פרוי שטאמט פון פוילען

פאריז.

א שרעקליך אומגליק האט זיך געטראפען מיט א יודישער פרוי. ווען די 46־יעהריגע פרוי שרה לובעלסקא איז ארויס אויפ'ן באלקאן פון דריטען שטאק פון איהר וואוינונג 16 רי דע לעטריערס אין ווענסען, כדי אויסצוקלאפען א דיוואן האט דער באלקאן זיך אפגעריסען און די אומגליקליכע פרוי איז אראפגעפאלען אויף דער גאס.

פרוי שרה לובעלסקא איז שווער פערוואונדעט געווארען. מען האט זי גלײך אפגעפיהרט אין שפי־טאל סענט אנטואן, וואו זי איז באלד געשטארבען.

די אומגעקומענע שטאמט פון דאמבראווא אין פוילען. די פאמיליע לובעלסקי איז ערשט א דרײ יאהר אין פראנקרײך.

ווי מיר דערוויסען זיך איז דער שרעקליכער טויט פון דער פרוי פערבונדען מיט נאך א פא־מיליען־געשעהעניש, וואס מאכט נאך טראגישער די לאגע.

די אומגעקומענע איז מיט עטליכע טעג צוריק געווארען א באבע, איהר טאכטער די פרוי פון דעם וועהן פונ'ם באקאנטען כלל־טוער ה' קאפעלוש איז ווי וואך גליקליך געווארען א מוטער. זי האט געבוירען א מײדעלע. בײדע פאמיליעס קאפעלוש און לובעלסקי זענען געווען גליקליך פונ'ם אײניקעל די יונגע מוטער און די פאמיליעס האבען בעקומען פיל בעגריסונגען.

און מיט אמאל אזא אומגליק!

אין די יודישע קרײזען אין פאריז האט דער שרעקליכער פאל געמאכט א שווערען אײנדרוק.

ווי מען גיט איבער, זאל דער באלקאן זיך האבען אפגעריסען צוליב א פעהלער אין דער קאנ־סטרוקציע. א ספעציעלע קאמיסיע וועט אויספאר־שען די סיבות פונ'ם פאראפאל.

דערווייל האט מען פערבאטען די לאקאטארען פונ'ם הויז ארויסצוגעהען אויף די באלקאנען.

דעם טויטען קערפער האט מען איבערגעפיהרט אין מעדיצינישען אינסטיטוט.

פערפלייצט א דארף

3 יודישע קינדער דערטרונקען

ווילנע. צוליב די לעצטע כסדר'דיגע רעגענס וואס זענען ארויסגעפאלען אין ראיאן פון ווילנא איז געכמען געקומען צו א שווערע נאטור־קאטאסטראפע. אין דער אויערע וואס געפינט זיך לעבען דארף ראקיעליע, איז שטארק געשטיגען דער וואסער אויבערפלאך, און א געוויסען מאמענט האט דאס וואסער דורכגעריסען די וואסער־פערצאמונגען און האבען פערנאסען דעם גרעסטען טײל פון דארף ראקיעליע.

די אײנוואוינער האבען זיך קוים געראטעוועט מיט'ן לעבען. אין דער שטוב פון דארטיגען יודישען קרעמער זענען 3 קינדער דערטרונקען געווארען. ווען מען האט ארויסגעצויגען פון וואסער ווייערע קערפערלעך זענען זײ שוין געווען טויט.

יורידישע עצות

אין דער דאזיגער אפטײלונג גיט די רע־דאקציע פון „נײעם פאלקסבלאט" ענטפערען אויף יורידישע פראגען, וואס ווע־רען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופאן

יורידישע אפטײלונג פון „נײעם פאלקסבלאט".

בײם דאלאגען אנ'אנפרעגע אויף א יורידישע עצה, דארף מען צולײגען דעם קופאן מיט דער ... פון ... ווען די אנפרעגע ווערט שריפטליך ... אויף אנפרעגען אהן קופאן, ... ניט געגעבען ווערען.

9944 א שטענדיגער לעזער פון פאלקסבלאט בײם צײטונגס־פערקויפער יעקב פלום:

ווענען וואס פאר א בעל הוב ס'זאל זיך נישט האנדלען, ווערט די וועקסל־פרעטענציע נאך 3 יאהר פערעלטערט.

9945 א לעזער פון אלעקסאנדער גאס:

9946 מ. ספירלין פון גלובנע 62:

9947 דוד פון גאשטשיני דוואר:

וועגען אײערע ענינים דארפט איהר זיך פער־שטענדיגען מיט אונזער יוריסט טעגליך פון 3—4 נאכמיטאג מיטבהענענדיג די צײטונג.

D. L. 9948

בכדי צו בעקומען אונטערשטיצונג צוליב א געבורט, דארף די קינפעטארין נישט זײן אלײן קײן מיטגליד פון דער קראנקען־קאסע, נאר ס'איז גענוג, אז דער מאן איז א מיטגליד און זי ווערט אויסגעהאלטען אויסשליסליך דורך זײנע פער־דינסטען: אונטערשטיצונג בעקומט זי אין משך פון 12 וואכען נאכ'ן געבורט.

וואס שײך דער הויך, ווערט זי בעשטימט יעדעס מאל דורך דער לײטונג פון דער קראנ־קען־קאסע אלעגפאלס נישט ווײניגער, ווי א העלפט פון דער סומע, וויפיל ס'וואלט בעקומען א זעלבסטשטענדיגע מיטגלידערין.

9949 הררי:

דער טערמין פון דער רעגיסטראציע איז שוין פאריבער.

דאס ווארשאווער קרײז־געריכט האט געהאט בעשטימט א סינדיק, וואס האט געדארפט ער־לעדיגען די אלע ענינים.

אין וועלכען סטאדיום דער ענין געפונט זיך איצט קאנען מיר אויך נישט זאגען. נישט מעהר: פרעגט זיך אן אין הויפט ליקווידאציע־אמט אין ווארשע (פוקסאל).

9950 בנימין רײך:

אויף מיליטער־איבונגען קאן מען רופען רעזערוויסטען נאר אין משך פון די ערשטע 8 יאהר נאכדעם, ווי זײ זענען איבערגעטראגען געווארען ארק רעזערוו. ד"ה ביז 31 יאהר. אזוי ווי איהר זענט פון יאהרגאנג 1891 זענט איהר שוין אלט 38 ממילא קאן מען אײך אויף קײן געוועהנליכע איבונגען נישט רופען.

A. B .C. 9951

איהר טארט נישט אפטרעטען אײער דירה אהן דער הסכמה פון דער הויזווירטין, און עס איז אויך נישט פערהאן קײן שום רעכטליכען גרונד צו צווינגען די ווירטין, אז זי זאל אײך דערויף געבען איהר הסכמה.

אויב איהר זענט נישט אימשטאנד אלײן צו בעצאהלען דאס דירה־געלד, נעמט ארײן צו זיך א סובלאקאטאר.

קוים ווען איהר נאר נישט נעמען קײן צו הויכען פרײז פון סובלאקאטאר אין פערגלײך מיט דער סומע, וויפיל איהר צאהלט אלײן פאר דער זעלבער דירה, קאן די הויזווירטין צו אײך נישט האבען קײן שום בעגרינדעטע פרעטענציע.

וואס שײך דער פראגע וואוהין איהר זאלט עמיגרירען און וואו איהר וואלט זיך געקאנט אמבעסטען אײנארדנען קאנען מיר אײך נישט ענטפערען, ווענדעט אײך נאך אזא אינפארמאציע אין אנ'עמיגראציע־ביורא.

9952 נאשעלסקי:

אנ'אנגעשטעלטען איז פערבאטען גלײכצײטיג צו ארבײטען אין א קאנקורענץ אונטערנעהמונג אדער צו שטײן מיט איהר אין וועלכער ס'איז אנדערער פערדינסט־בעציהונג.

מיט'ן מאמענט אבער, ווען דער אנגעשטעל־טער ווערט ענטלאסט פון פאסטען — איז ער פרײ אין זײן האנדלונג.

געוויס זעהט פאר דער ארטיקל — 10 פון דער פעראָרדנונג פון מלוכה־פרעזידענט וועגען אבמאכען מיט גײסטיגע ארבײטער אזא פאל, ווען אנ'אנגעשטעלטער איז אויך נאכ'ן פערלאזען זײן פאסטען נישט ערלויבט זיך צו אנגאזשירען אין א קאנקורענץ־אונטערנעהמונג.

אזא בעגרענעצונג איז גילטיג נאר אין פאל, ווען ס'האנדעלט זיך וועגען א פול־יעהריגען אנ־געשטעלטען, ווען די בעגרענעצונג איז פארגע־זעהן אין א שריפטליכען אבמאך, ווען דעמזעלבען אנגעשטעלטען ווערט גאראנטירט אין משך פון דער גאנצער צײט, ווען די בעגרעניצונג דארף דויערן, אנ'ענטשעדיגונג אין דער הויך פון מינ־דעסטענס א האלבע גאזשע, ווען די בעגרעניצונג דויערט נישט לענגער ווי נאר 1 יאהר, ווען ס'האנדעלט זיך וועגען אנ'אונטערנעהמונג פון דער זעלבער בראנזשע, ווען די קינדיגונג איז פארגעקומען נישט צוליב דער שולד פון אונטער־נעהמער.

Dr. H. WOŁKOWYSKI

צעגעלניאנא 25, טעל. 26-87

ספעציעל ארצט פאר הויט־ און ווענערישע קראנקהייטען. מענער־שוואכע. אלע ארט אנאליזען, בעהאנדלונג מיט קווארץ־שטראהלען

נעמט אן פון 8-2 נ.מ. און פון 5-9 אוו.

דאס עלעגאנטע לאדז

קויפט אײן איהר קאסמעטיק אין דער רענאמירטער און ביליגסטער

קאנקורענץ־פערפומעריע פון

J. DRUKIER

ZAWADZKA 11, TEL. 75-92

וואו עס געפינט זיך שטענדיג אויף לאגער דער רײכסטער אויסוואהל פון די

נײעסטע פערפומען

פודערן, טואלעט־זײפען, קעלנישע וואסערן א.ז.וו.

בעמערקונג: פאר ענגראסיסטען ספעציעלער ראבאט.

א פיעס וואס האט אויפגערודערט בערלין

בן-צבי באראטאוו אין דער הויפט-ראל שפילט אין יודיש

יהזה, מוזט היסען דער ערווין פיסקאטאר איז א וועלכען בעגאבטער מענש, א רעזשיסער פון א גאנץ נייעם שניט.

פאראיאהרען איז פיסקאטאר געשטאנען אין דער שפיץ פון א קאמוניסטישען טעאטער. עס איז פערהאן אין בערלין אזא טעאטער, „טעאטער אם נאלענדארפער פלאץ". פאראיאהרען האט דער דאזיגער טעאטער אויפגעפיהרט דריי גרויסע אינסצעניזירונגען: „האפלא, מיר לעבען", פון ערנסט טאלער „ראספוטין", פון א. טאלסטאי, און „דער בראווער סאלדאט שוועיק", פון יאראסלאוו האשעק. אלע 3 האבען אויפגערודערט בערלין. מען האט א סך געשריבען און נאך מעהר גערעדט פון דעם. די גאנץ אריגינעלע, קיינמאל דא נישט געזעהנע אינסצעניזירונגען, האבען מיט איין רוק געשטעלט פיסקאטאר'ס נאמען אין מיטעלפונקט פון דעם טעאטער־לעבען פון גאנץ דייטשלאנד און אפשר פון גאנץ אייראפע. די גרויסע רעפיציטע אבער האבען געצוואונגען פיסקאטאר'ן פערמאכען זיין טעאטער. איינציגע זענען געזען צופרידען מיט דעם, אנדערע האבען עס שטארק בעדויערט.

אבער פיסקאטאר האט זיך גערעטעוועט פון זיין קאלאסאלען פינאנציעלען קראך. עס איז געלונגען ווידער צו עפענען זיין טעאטער, און ווידער איז ער געווארען דער צענטער פון געשפרעך אין בערלין.

דאס שטיק, מיט וועלכען ער האט געעפענט זיין נייעם סעזאן, הייסט „דער קויפמאן פון בערלין"; פערפאסט איז עס פון וואלטער מעהרינג. דער מחבר איז נישט קיין נייער מענש אין ליטעראטור. ער האט א גוטען נאמען צווישען די „יונגע". ער איז בעקאנט דורך זיינע בייסיגע, וויציגע לידער, וועלכע האבען א שארפען פאליטישען הינטערגרונד. דאס שטיק איז בעקאנט אין די טעאטער־קרייזען שוין לאנג געווען, אבער קיין איינציגער טעאטער האט נישט געוואגט אויפצופיהרען די דאזיגע פיעסע. פארוואס?

דער ענטפער אויף דער קשיא איז קלאר, ווען מען ווערט בעקאנט מיט דעם אינהאלט. דער מחבר שילדערט בערלין אין די צייטען פון אינפלאציע. די מלחמה איז פערשפילט. דייטשלאנד איז געשלאגען. קייזער ווילהעלם איז שוין אין האלאנד. דער ווערסאלער פרידען איז גע'חתמ'ט. דייטשלאנד איז איצט א רעפובליק. שווערע צייטען, פינסטערע צייטען. דאס געלד ווערט אלץ ביליגער, דאס ברויט אלץ טייערער. דער גרינגער אמעריקאנישער דאלאר הערשט איבעראל. א דאלאר איז ווערט 20 טויזענט, 50 טויזענט, א מיליאן, 10 מיליאנען. קיינער ווייס נישט וואס עס וועט מארגען זיין. יעדער איינציגער שלאגט זיך פאר זיין לעבען, פאר זיין עקזיסטענץ. דאס לעבען האט זיך פערוואנדעלט אין א חלום — אין א פינסטערען חלום. כאאס הערשט איבעראל — אין האנדעל, אין פאליטיק, אין דער אינדוסטריע. בערלין איז אויף הפקר.

אט אין דער פינסטערער צייט קומט צופאהרען קיין בערלין א יוד פון רוסלאנד — א גאנץ פראסטער „אסט־יודע" (מזרח־יוד) מיט דעם נאמען קאפטאן. קוים וואס ער רעדט דייטש — בעסער צו זאגען — ער רעדט מאמע־לשון. ער דאוונט פריה־מארגען, ער טראגט פיאות, ער גאלט נישט זיין בארד. אבער ער האט אין זיין קעשענע הונדערט אמעריקאנישע דאלאר, און דאס איז גענוג פאר דעם צוועק צו עראבערען גאנץ בערלין.

איינענטליך וויל ער גארנישט אר נכאפען בערלין. דער מחבר מאכט עס זיס — ווייל ער אליין איז דאך אויך א יוד. דער דאזיגער קויפמאן פון בערלין וויל מאכען געלט, ווייל ער האט א קראנקע טאכטער, וועלכע קורירט זיך אין דאוואס (שווייץ) פון לונגענקראנקהייט. א צוקער־זיסער תירוץ, כדי צו מאכען דעם מארגנעם שיילאק מעהר סימפאטיש פאר די גוים. אזוי אדער אזוי, אבער דער קאפטאן ווערט פון א באנקיר. ער איז דער צענטער פון אויפגעבלאזענע געשעפטען, ער קויפט און פערקויפט גאנצע, ער מישט זיך אריין אין דער אינערליכער פאליטיק. א געוועזענער אבער־לייטענאנט מילער גיט איהם עצות. מילער געהערט צו די „האק־קענקרייצלער", דאס הייסט, צו דער ארגאניזאציע פון געוועזענע דייטשע אפיצירען וועלכע ווילען רעסטאווירען די מאנארכיע; דאסען יודען, סאציאליסטען, רעפובליקאנער. דער קאפטאן גיט דער דאזיגער ארגאניזאציע געלד — ווייל אהן דעם איז פאר איהם אוממעגליך פיהרען זיינע געשעפטען. א פאר חדשים שפעטער ווערט דער דאזיגער „קויפמאן פון בערלין" דער גישט־געקרוינטער קעניג פון דייטשלאנד. דעפוטאטען, גענעראלען, מיניסטארען, דיפלאמאטען זענען זיינע געסט. די טאכטער איז געקומען צו פאהרען פון שווייץ און פערקניפט א לינקע ליבע מיט אבער־לייטענאנט מילער, וועלכער, זעלבסטפערשטענדליך, נארט זי אפ, און דווקא מיט דעם ווייב פון דעם מאנארכיסטישען גענעראל.

דער מאנארכיסטישער פוטש (אומשטורם) איז נישט געלונגען. די רעפובליק איז גערעטעוועט. אבער צו דעם זעלבען איז געפאלען דער גרויסער קאפטאן; דער מארק איז סטאביליזירט, און דאס גאנצע רייכטום פון דעם מאדערנעם שיילאק איז נישט מעהר ווי א הויפען שמוציג פאפיר.

דאס איז דער אינהאלט. עס איז זעהר שווער צו זאגען, אז וואלטער מעהרינג איז א דראמאטורג. נאך שווערער איז צו גלויבען אין דער פיגור פון זיין הויפט־העלד, דער קאפטאן אויס רוסלאנד. די אינפלאציע האט געקענט פיגורען פון אויפגעבלאזענע „כיבות", ווי, למשל, בארמאט. אבער דאס זענען פארט נישט געווען קאפטאנס. די זויער־זיסע געשיכטע מיט דער קראנקער טאכטער איז גלאט א נארישקייט. אבער דער הינטערגרונד, די צייט, וועלכע ער בעשרייבט, איז דאך פארט געווען. דא האט דער מחבר געגעבען אמת'ע און לעבעדיגע סצענעס. יא, דאס האט דייטשלאנד איבערגעלעבט און דאס געדענקט מען נאך היינט.

ערווין פיסקאטאר, דער רעזשיסאר, האט געגעבען דער גאנצער דראמע א בעזונדערען צוג. פאר פיסקאטאר'ן איז מעהרינג'ס שטיק געווארען נאר א ליברעטא. דער דאזיגער רעזשיסאר — אן אויסגעשפראכענער קאמוניסט — אינטערעסירט זיך גאר ווייניג מיט דער פראגע, צי ער איז קאפטאן, א יוד, אדער א גוי, פאר איהם איז געווען וויכטיג און איינציג וויכטיג, קלאר און שטארק ארויסצוברענגען זיינע קאמוניסטישע אידעען. דאס געלד און דער מענש, דער קאפיטאל און דער פראלעטאריאט — אט דאס זענען די הויפט מאטיווען פון זיין וואונדערבארער אינסצעניזירונג.

עס איז זעהר שווער זיך פאר'ן שטעלען ווי פיסקאטאר בעהאנדעלט די בינע. אלצדינג בעוועגט זיך, אלצדינג שפילט מיט. די בינע שטעהט נישט אויף איין ארט. זי בעוועגט זיך פון רעכטס נאך לינקס, פון אונטען נאך אויבען. די ברעטער, רוקט זיך, זענען פליסיג געווארען ווי וואסער. שוין נישט נאר א דרעהבינע, נאר א מאנעזשבינע. די טעכניק איז נישט צו בעשרייבען. יעדע מינוט א נייע איבערראשונג, א נייער טעכנישער, נאך קיינמאל נישט געזעהענער טריק. עס דוכט זיך, אז אלע פערשידענע געביטען פון קונסט זענען הארמאניש צוזאמענגענאסען און שפילען מיט. פיסקאטאר נוצט אויס קינא, מוזיק, געזאנג, טענץ; אז ער ברויך עפעס זאגען זאגט ער זיך ווייניג וועגען דעם, וואס פאר א מיטעל ער נעברויכט. ער נעמט דאס בעסטע, דאס פאסענדסטע. זיין שווערער טעאטער־אפאראט ווערט אין זיינע הענט לייכט און פאלגט דער נעניטער האנט פון דעם רעזשיסאר. עטליכע צעהנדליג סצענעס פאלגען איינע די אנדערע כמעט אהן א פערהאנג מיט דער לייכטקייט און געשווינדקייט פון א קינא־פילם. אזוי שיינט נאר אויס. אבער וואס פאר א קאלאסאלע ארבייט שטעקט הינטער דעם!

פיסקאטארס רעזשי שפיגעלט אפ און דריקט אויס דעם ריטם פון אונזער צייט. ער איז אפשר היינט דער איינציגער, וועלכער פיהלט די אמת'ע טעמפא פון אונזער עפאכע ער האט עס אין די ביינער. גאנץ ריכטיג האט געשריבען וועגען איהם דער בעקאנטער דייטשער קריטיקער און קענער פון קונסט אלפרעד קער:

„נאך א מענש, וועלכער איז אינערליך דערשיטערט, האט און געפינט די מיטלען אייך צו דערשיטערען".

און צום שלוס אן אנגענעהמע איבערראשונג פאר די לעזער: די ראלע פון קאפטאן, דעם קויפמאן פון בערלין, שפילט נישט קיין אנדערער, נאר אונזער אלטער פריינט בן־צבי באראטאוו. א צופאל האט געבראכט באראטאוו'ן קיין בערלין, און דא האט איהם פיסקאטאר פארגעשלאגען צו שפילען די ראלע. אזוי ווי באראטאוו בעהערשט נישט די דייטשע שפראך, שפילט ער די דאזיגע ראלע אין יודיש — אבער מאקע פשוט אין מאמע־לשון. די קריטיק און דאס פובליקום האבען איהם זעהר ווארעם אויפגענומען, כאטש ווייניג פערשטאנען זיין שפראך. ער שאפט אן אימפאזאנטע פיגור און וואו מעגליך פרובירט ער ווייכער און דעליקאטער מאכען די שארפע קאנטורען פון זיין ראלע. זיין יוד איז נישט שיילאק, ניין, עס איז א נאאיווער מענש, א פראסטע נשמה, וועלכער פרובירט זיך דורכצושלאגען אין לעבען.

עס געהט איצט אן א שארפער קאמף צווישען די רעכטע און די לינקע צוליב דער פיעסע. די רעכט־שטעהענדע צייטונגען פיהלען זיך בעליידיגט — אבער אזוי פיהלען זיי זיך שטענדיג, ווען פיסקאטאר קומט ארויס מיט זיין שארפער טעאטער שפראך. יעדענפאלס איז „דער קויפמאן פון בערלין" דערווייל די איינציגע פיעסע, וועלכע האט אויפגערודערט בערלין.

אסיף דימאוו.

דער טעלעפאן-נומער
— פון —
„נייעם פאלקסבלאט"
איז 224-71

Dr. med. I. WAJNBERG
Cegielniana 47, tel. 26-02
צוריקגעקעהרט
אינערליכע קראנקהייטען.
ספעציעל פאר לונגען- און הארץ-קראנקהייטען.
בעשטראהלונגען און קינסטליכע בערג-זון.
טעג און אין דער לעמבערגער זוירושטער 17 פון 6—7 אוו.
און דער היים און 3—5 נאכמיטאג.

רעטזעלהאפטער מארד אין ווילנע

דערמארדעט א בעטלערקע. וואס האט געהאט בעהאלטען אן אוצר

ווילנא.

אויף זשווירא[illegible] גאס (אין ראיאן פון יודישען בית־עלמין) איז אויסגעפיהרט געווארען א רעטזעלהאפטער מארד איבער א זעכציג־יאהריגע בעטלערקע. די געשיכטע פון דעם מארד איז כאלגענדע:

אויף זשווירא[illegible] גאס נומער 7, האט פערנומען אן איין־צימערדיגע וואוינונג די זעכציג־יאהריגע בעטלערין ה. מאראשקעוויטש. וועגען דער דאזיגער בעטלערין זענען ארומגעגאנגען קלאנגען, אז זי פערמאגט אן אוצר מיט געלד, וועלכען זי האלט בעהאלטען אין איהר צימער ערגיץ אין א מאלינע.

זעקס פארטאג האבען די שכנים פלוצלונג דערהערט פון איהר צימער א פערשטיקטען קרעכצען. ווען מען איז אהין אריין האט מען דערזעהן, אז די זעכציג־יעהריגע בעטלערין ליגט אויף דער ערד איינגעהנגט א פערפלוטיגטע.

ס'איז תיכף ארויסגערופען געווארען די גיכע הילף און פאליציי, ווען די גיכע הילף איז אנגעקומען האט די אלטיטשקע נאך געשיפעט, דאס איז אבער שוין געווען די גסיסה. אין א פאר מינוט ארום איז זי געשטארבען.

דער דאקטאר פון דער גיכער הילף האט פעסטגעשטעלט, אז די אלטיטשקע האט בעקומען 8 וואונדען מיט א טעמפען מכשיר אין קאפ. חוץ דעם איז אונטער'ן הארצען געהען א לאנגער קינושאל אזוי, אז ס'האט זיך בלויז ארויסגעזעהן דאס הענטעל. ווי מען איז משער, איז די אלטיטשקע ערמארדעט געווארען דורך רויבער, וועלכע האבען משמעות זיך געקוואפעט אויף איהר אוצר.

—:8:—

א שטרייק צוליב אנטיסעמיטישע מאטיוון אין א סאוועטישער פאבריק

מאסקווע, (י.ט.א.) 35 רוסישע ארבייטער פון דער טעקסטיל־פאבריק אין יארצעוו האבען פערשטרייקט, ארויסרופענדיג די פאדערונג, אז מען זאל פון דער פאבריק בעזייטיגען אלע יודישע ארבייטער.

די דאזיגע פאדערונג האבען די ארבייטער ארויסגעשטעלט נאכדעם, ווי די פערוואלטונג פון דער פאבריק האט בעזייטיגט די אנטיסעמיטישע ארבייטער, ספאזשניקאווא, דערפאר, וואס זי פלעגט רופען די יודישע ארבייטער „זשידאווקעס". די שטרייקענדע ארבייטער מאדערן, מען זאל ספאזשניקאווא איינעמען צוריק אין דער פאבריק און בעזייטיגען אלע יודען.

מ'וויל ארויסווארפען יודישע ארבייטער

וואס האבען נישט געארבייט ראש-השנה און יום-כפור

מאסקווע. (י.ט.א.) אין קיעוו און אין א רייהע אנדערע שטעט האט זיך איצט אנגעהויבען א בעוועגונג ארויסצווארפען פון די דארטיגע פאבריקען יענע יודישע ארבייטער, וואס זענען נישט געקומען ארבייטען אין די טעג פון ראש השנה און יום כפור. די בעוועגונג ווערט מאטיווירט דערמיט, וואס די דאזיגע ארבייטער האבען געשעדיגט די פראדוקציע מיט זייער אפוועזענהייט.

דער מאלפע-מענש

(48) (סענס ציאנעלער ראמאן)

— ס'ארא אויטא? איהר קאנט מיר נישט שילדערן, ווי ער האט אויסגעזעהן? — האט מאריס א פרעג געטון.

— א צוגעמאכטער אויטא... דאכט זיך, אז אזא אויטא רופט מען „לימוזין". צוקומענדיג צום רוג, האט דער אויטא אויסגעלאשען די לאמפען און דאס האט מיך זעהר פערוואונדערט. מיסטער פאס האט איהם אוודאי אפגעווארט, ווייל ער איז תיכף צו איהם צוגעגאנגען, און פערפיהרט א געשפרעך מיט עמיצען, וואס איז געזעסען אינעווייניג. איך ווייס נישט פארוואס, אבער פלוצים האט זיך מיר שטארק פערוואלט צו וויסען, ווער עס זיצט אינעווייניג. איך בין צוגעקומען נעהענטער. איך בין אוודאי געווען א פינף־זעקס שריט נאהענט נעבען איהם, ווען מיסטער פאס איז אפגעטראטען אויף צוריק אויפ'ן טראטואר, און דער אויטאמאביל האט זיך פאלד גערוהרט פון ארט.

פון פענסטער האט זיך ארויסגערוקט א האנד און געמאכט א געזעגענונגס־בעוועגונג. דער אויטאמאביל איז נעבען מיר פערביינעפאהרען, אבער אינעווייניג איז געווען פינסטער, און איך האב גארנישט געזעהן חוץ דער האנד, וואס איז געלעגען אויפ'ן פענסטער.

— האט איהר גוט געזעהן די האנד?

— איך האב בעמערקט, אז די האנד איז געווען א ווייסע און א קליינע, און אז אויפ'ן קליינעם פינגערל האט געגלאנצט א גרויסער בריליאנט. ער האט אזוי העל געגלאנצט, אז איך בין געווען ממש פערוואונדערט, ווי־אזוי טראגען עס מענער אזעלכע בריליאנטען. איהר וועט אפשר זאגען, אז עס איז נאריש, אבער כ'מוז זיך מודה זיין, אז מיך האט א פחד ארומגענומען פאר דער דאזיגער האנד.... איך פערשטעה עס אליין נישט, פארוואס. עפעס איז אין איהר געווען אויסטערליש, גרוזאמעס, ווען איך האב זיך ארומגעקוקט, האב איך דערזעהן, אז מיסטער פאס איז שנעל אוועק, און איך בין צופרידען געווען, וואס איך האב אויסגעמיטען א בעגעגעניש.

— האט איהר בעמערקט דעם נומער פון אויטא?

— ניין, — האט זי א שאקעל געטון מיט'ן קאפ, — איך האב נישט געלעגט קיין אויפמערקזאמקייט אויפ'ן נומער.

— האט איהר נישט בעמערקט, ווער איז געזעסען אין אויטאמאביל, א מאן אדער א פרוי?

— ניין, איך האב געזעהן בלויז די האנד.

— ווי גרויס, למשל, איז געווען דער בריליאנט? קאנט איהר מיר עס זאגען, אומגעפעהר?

ארעלע האט ספק'דיג א שאקעל געטון מיט'ן קאפ.

— ער האט מיך איבערראשט מיט'ן שטארקען גלאנץ, אבער כ'האב איהם מורא געהאט צו שילדערן, מיסטער בראקמאן. ס'קאן זיין, אז איך האב א טעות, נאר מיר דוכט זיך אויס, אז ער איז געווען די גרויס פון א האלבען פינגער. מעהר האב איך גארנישט נישט געקענט בעמערקען. הגם ביי־נאכט האב איך ווידעראמאל געזעהן דעם אויטא.

זי האט דערצעהלט מאריס'ן, וואס עס איז מיט איהר געשעהן, בעת'ן אוונט־שפאציר.

— קאנט איהר דערקענען די שטים פון דעם דאזיגען מענשען?

— ניין, — האט זי געענטפערט — ער האט נישט גערעדט, נאר געשעפטשעט. איך האב נישט געזעהן זיין פנים. מיר האט זיך אויסגעוויזען, אז זיין פנים איז געווען מיט עפעס פערדעקט. דער פאליסמאן אבער האט געזאגט, אז ער האט בעמערקט דעם נומער פון אויטא.

מאריס האט זיך פערטראכטעהייט א קראץ געטון ביים שטערן, און פארגעשלאגען:

— איהר וועט מיר דערלויבען אפצופיהרען אייך אין דער סטודיע?

זיי האבען זיך געזעגענט ביי דער טיר פון דעם ארטיסטען־צימער.

מאריס איז אוועק זוכען דעם אלטען רושעק נעוובארט.

— איהר קאנט דא אלע שכנים, — האט ער געזאגט — קאנט איהר אפשר אזא איינעם, וואס האט אן אייגענעם אויטא און טראגט אויפ'ן קליינעם פינגער א רינגעל מיט א גרויסען בריליאנט?

— קיינעם א חוץ מענדאזא'ן קאן איך נישט.

— האט נעוובארט געענטפערט.

מאריס האט א פייף געטון.

— צום טייוועל, וועגען מענדאזא'ן איז מיר נאר נישט איינגעפאלען א טראכט צו טון, הגם ארעלע האט מיר געזאגט, אז די האנד איז געווען א קליינע, און ענליך אויף א פרויען־האנד.

— מענדאזא האט גרויסע הענט, אבער פאר מאנספערשוין זענען זיי, זעלבסטפערשטענדליך, קליין. — האט זיך רושעק פערטראכט אפגערופען.

— זי האט זיך נישט לאנג איינגעהאנדעלט א לימוזין... אגב האב איך פערארדענט צו מאכען אן אנ־אויפנאהמע, אז מען זאל דא אזוי איבערלאזען מיין חברה אהן ארבייט, און צוזאמענהאנג מיט די אלע געשעהענישען — ווייסט דער טייוועל אליין, וואס דערפון וועט ארויסקומען.

— כ'מיין, איהר זענט גערעכט, — האט מאריס א שמייכעל געטון — איך האב עס אבער נישט געהאט די דרייסטקייט אייך צו עצה'נען.

מאריס האט גענומען נאכמיטאג דרינגענד ארויספאהרען קיין לאנדאן אויף א בעראטונג מיט דער לייטונג פון אויספארשונגס־אמט.

נאך א צוויי־שעה'דיגער דיסקוסיע איז בעשלאסען געווארען נישט צו טשעפען דעם מיסטעריגנאר[illegible] פען, אבער בעשטימען אויף איהם א ספעציעלע אבסערוואציע.

— די געשיכטע מיט'ן אוועקרופען די מאלאי־ערין וועלען מיר נאכקאנטראלירען, — האט געזאגט דער הויפט־לייטער — מיר וועלען נאכקאנטראלירען אויך איינינע אנדערע אינפארמאציעס. איך צווייפעל גארנישט אין דער שולד פון פענ'ען, אבער כ'האלט, אז האנדלען דארף מען דא פארזיכטיג. אין אייער מיניסטעריום, קאפיטאן בראקמאן, זיצען אומגעהויערע ינע מענשען, אבער ביי אונז איז שוין אזא כלל, אז מיר ארעסטירען קיינעם נישט, כל זמן עס געפינען זיך נישט אין אונזערע הענד די נויטיגסטע בעווייזען. מען וועט מוזען צווארטען, און איהם וועט מוזען פארטגעצען די ארבייט.

(פארטזעצונג קומט).

א שטוב און קוך
פון זאפארט צו פערמיטען.
צו ערפאהרען אין אדמ. פון דער צייטונג. 687

SKŁAD APTECZNY
w ŁODZI jeden z większych istniejący od 35 lat w jednem miejscu w centrum miasta DO SPRZEDANIA na dogodnych warunkach z powodu choroby właściciela.

Zgłoszenia sub. „Sk. Opt." proszę składać do biura ogłoszeń Fuchsa, Łódź, Piotrkowska 50.

ארבייטער!
אויף זעהר גינסטיגע בעדינגונגען אויף אויס־צאהלונגען גיבען מיר אייך ביליגע
ראדיא=אפאראטען
קומט הערען, פערקויף פערפליכטעט נישט
מיר הילפען אייך העלפען אין קויף
Polskie Radjo
Inż. J. KRZYŻANOWSKI i S-ka
Andrzeja Nr. 4.

וויכטיג! אויסשניידען! וויכטיג!
הורט און דעטייל=פערקויף פון
באטען און קאלאשען
פירמע „PEPEGE"
צו פאבריקס=פרייזען
L. JOAB, NOWOMIEJSKA 5
JAKUBOWICZ און
KONSTANTYNOWSKA 30

קופאן
גילטיג היינט, ד. 6 נאוו. 1929
דער פארצייגער פון דעם קופאן בע־קומט פון ד״ר אייגענקויפטער סחורה
:—: פון די אויבינע פירמעס :—:
10% ראבאט

אכטונג, פריזיערס און סוחרים!
קעלנישע וואסער
צו פאבריקס=פרייזען עמפפעהלט
Skład Apteczny J.CHANACHOWICZA, Pomorska 23

לעטשניצע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און דענטיסטישער קאבינעט.
חשמונער 11, טעלעפאן 37-63
עפען פון 9 פריה ביז 7 אוונד.

ד״ר אימיך נעז, האלז, אויערן קר	4½—3½
ד״ר סקרשנער קינדער-קראנקה.	11-9 4½-5
ד״ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	9—[illegible]
ד״ר לאביש הויט און געשלעכט-קר.	1½—12½
ד״ר שטיינפעלד נערווען און גייסטיגע קר.	1—2
ד״ר גאלדבלאט אויגען-קראנקה.	1½—12½
ד״ר [illegible] כירורגישע קראנקהייטען	2—1
ד״ר שטערלאווסקי פרויען-און געבורט-הילף	4½—3½

[illegible] ... ווי שטעלען א.א. ... און ... [illegible]
אימפונגען געגען שקארלאטין.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען
א רענטגען-אינסטיטוט.

ד״ר לאזשינסקי טעכניש־דענטאלער
צאהן-ארצט 1—10 5—6
קינסטליכע ציין, קראונען, פלאמבען א.א.וו.

די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג

סוחרים
און פאבריקאנטען
פערלירט נישט אייער האפנונג
ווען איהר קריגט א פראטעסט ווערט נישט פער־צווייפעלט קומט גלייך צו לויפען אין ביורא
„VERITAS"
פיעטריקאווער 31, טעל. 1,27-53
דארטען ווערט גלייך פערטיידיגט אייערע אינטערע־סען ווי אויך אלע ארט סאנדראווא אפאר=לאשצאווא, ס'ווערט געשריבען ביטעס ציווילנא, האנדלאווא, אדוואלאניעס קארנא, קלאוזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, אינטערציזיעס, היפאטעקען, שותפות=אקטען. מיר נעמען אן אדמיניסטראציע פון הייזער. מיר שיקען ארויס אייגענע אינקא־סענטען אויף דער פראווינץ מיט אייגענע קאסטען. איבערזעצונג אין אלע שפראכען. יורידישע עצות אומזיסט פון 5—7 מיט אכטונג
„VERITAS" Piotrkowska 31, tel. 1,27-53 ביורא

בוכהאנדלונג נ. בערלינסקי
אנגעקומען: פריהער יעצט
7 בענדער דוד בערגעלסאן — 45 זל. — 24 זל.
2 „ ברונא יאשיענסקי
„איך פערברען פאריז" 9— „ 5.85 „
עמיל לודוויג „יולי 1914" 3— „ 2.10 „
רעמארק „מערב-פראנט קיין נייס" 3 „ 1.50 „
פיליפ מעלער „לענין און גאנדי" 6 „ 3.25 „
אויך אלע יודישע אריגינעלע קלאסיקער און אלע איבער־זעצונגען, ווי אויך די נייע ערשיינענע אויסגאבען פון אלע אין- און אויסלענדישע פערלאגען. בעמערקונג: א בע־דייטענדע צאהל ווערטער ביכער מיט דעם בוך ... און מאקסים גארקי 7 בענדער אויף הנחה-פרייזען די בעקומען אין בוכהאנדלונג בערלינסקי אלט-שטאט 12 אין הויף, 2 שטאק.

Dr. med.
B. Robinzon
אינערליכע און קינדער=קראנקהייטען
פעטריקאווער 10, טעל. 131-86
נעמט אן פון 8—9½ פריה און פון 3½—4½ נאכמ.

Dr. med. **H. Lubicz**
צעגעלניאנא 43, טעל. 32-41
ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע און מענער־ווערכע קראנקהייטען. היי זאנ מיט קווארץ-לאמפע (האר-אויספאל)
נעהמט אן פון 3—10 און פון 5—8 אוונד.

Dr. med.
J. Sadokierski
סטאמאטאלאג
ספעציאל-ארצט פאר מויל- און קיפער-כירורגיע
צאהנפלייש = קראנקהייטען
רענטגען-דיאגנאסטיק. נעהמט אן פון 3—7.
פיעטריקאווער 164, טעל. 27-83.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט־קראנקה. בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע.
אנדזשעיא 5, טעל. 59-40
נעמט אן פון 8—2 נאכמ. און פון 5—9 אוונד.
באזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med. **J. Lubicz**
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46
קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען,
פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער.
אייגענע פראצאוניע פון ארטאפעדישע [illegible] ... אויף פלאטפוס, קונסט־ליכע פיס, גארסעטען א. ז. ו. נעמט אן פון 5—7 אוונט
צוריק געקעהרט.

צאהן=ארצט
St. Gelberg
וואוינט יעצט
14 Zawadzka 14
נעהמט אן פון 10-2 און פון 4-7.

Dr. W. ŁAGUNOWSKI
Specjalista chorób skórnych, wenerycznych i moczopłciowych
przeprowadził się na ul. Piotrkowskiej 70
róg Traugutta).
Przyjmuje od 8^{30} do 10^{30} rano, od 1-ej do 2^{30} pp., od 6 do 8^{30} wiecz. w niedziele i święta od 10 do 1-ej.

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al. Kościuszki 27
tel. 51-78
הויט און ווענערישע קראנקה רענטגען און ליכטהיילאינסט.
נעמט אן פון 4—7 אין אווענד

Dr. med.
W. EYCHNER
גינעקאלאג-אקושער
זגערזשער 11.
טעל 34-72
נעמט אן פון 6—8 אווענד

האללא! האללא!
קלינג טעל. **1,63-30**
„Pogotowie krawiecka Kiersza" 91 זשעראמסקא רונ-געהעלב. — מאטענטאלע אויספרישונג פון גארניטור 3 זל. א קלייד 2.80 זל. פאלטען פאר 3 זל. צוזאמען מיט'ן אפנעמען און אפשיקען. עק־ספרעס ווערט געוואשען, גע־פארבט, איבערגעארבעט, גע־ניצעוועט, קינסטליך געצע־רעהט. מיר פארבען און וואשען פוטערס לויט די לעצ־טע פאסאנען סיסטעם.
10075

א שוסטער=געזעלען
א קוואליפיצירטער, קען זיך מעלדען ביי גוטפיין
נארוטאוויטשא 50,
פראנט-געוועלב. 967

צו פערמיטען
א וואוינונג מיט 2 פענ־סטער אויף פראנציסקא־נער גאס. צו ערפאהרען אויף אלעקסאנדריסקא 9 (מרדכי גבאי'ס גאס) ביי
א. צוקערמאן.

איבערצוגעבן
פון זאפארט א 1-צימער דירה האלונג אין צענטער שטאט מיט אלע בעקוועמ־ליכקייטען, א צוגעגעבענער פריי. צו ערפאהרען נאווא־מייסקא 28, ביי שטערענבערג אין טויער, אין קעלער. מעקלערס נישט וואונשען. פער־קויף פון רעשטען. 468

א פריזיער=געשעפט
מיט אן אייגענטימער קונדשאפט אין צענטרום שטאט, איז פרייזווירדיג צו פערקויפען. צו ער־פאהרען אין אדמ. 468

א שעהנעם קרעדענץ
מיט א שטעה-זייגער (בע־קער'ס געווערק) צו פער־קויפען. נייע ציגעל=גאס 10, ביים ווירט.

השבת אבדה.
ס'איז פערלוירען געווארען א וועקסעל אויף 114 זל., אויסגעשטעלט ד. דווער, צאהל־בער דעם 9/11 1929. דער וועקסעל ווערט ערקלערט פאר אונגילטיג. אפצוגעבן נעגען בעלוינונג פעפער-גאס 18, ביי מאנעלע. 490

א בעזונדער
עלעגאנט צימער
צו שפילען דאמינא, 40 גראשען שאך. ס'ווערט גענוצט א מאקער.
ביי קארנבראט,
ציגעל-גאס 33. 492

צו ארבייטסזאמער יונגערמאן
ערשט בעקומען פון פראווינץ, זוכט ארבייט ביי וואס עס זאל נישט זיין, פאר א גאנץ קליי־נעם געהאלט צו ערפאהרען
קילינסקי 67,
ביי ע. שמשון. 455

לעטשניצע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און ערצטליך-דענטיסטישער קאבינעט
זגיערסקא 17 טעל. 16-33.

ד״ר ראקאווסקי נאז האלז, אויערן קר.	10—11 2—3 7—6
ד״ר ראזשאנער הויט און געשלעכט קר.	10.—11 1—2
ד״ר גאלדשטיין- אויגען-קראנקהייטען פאלאק	1—2 6—7
ד״ר יוסטמאן נערווען קראנקהייטען	12—2 וועך זונ.
ד״ר ראזענצווייג קינדער-קראנקהייטען	10-12 4-5
ד״ר פאפירני פרויען און געבורט-הילף	11½-1 5-6
ד״ר קאנטאר כירורגישע-קראנק.	4½-5½ זונ. 1—2
ד״ר וויינבערג אינ. חצויך לונגען	12—1, 6½—7½
ד״ר טאופעל רענטגען	12—2, 4—6
א. גראדזענטשיק צאהן-ארצט	3—7
נ. ראזעס צאהן-ארצט	3—8

צאהן-טעכניקער, בעלייכטונגען, קראנען, פאטען א.א.וו.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען
א רענטגען-אינסטיטוט
מעהלונג פון הויט קראנקהייטען טון קאפ (פארך) מיט רענטגענשטראלען, פאר בעשטראלונג און דורכליי אונ־גען, קווארץ-לאמפע, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע, אלע מעגליכע אנאליזען. א קודם פאר שטאמלער.
אימפונגען געגען שארלאך (שקארלאטין) פון 4—5 נאכמ.
די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג
וויזיט אין דער שטאט.
ערצט.-קאסמעטיש.גאבינעט
פרל. מארקוס נעהמט אן פון 5—7 אווענד

כי יהי' ריב בין אנשים ונגשו אל המשפט!!!
זאלסטו גלייך קומען צו לויפען אין רעכטסקאנסולטענטען=ביורא צו ה'
מאנעלא, פיעטריקאווער 17
טעלעפאן 79-48
וואו עס ווערט ערלעדיגט און געשריבען אלערליי ביטעס: ציווילע, קארנע, האנדלאווע, אפעלאציעס, אדוואָ=לאניעס, קלאוזולעס, זאבעזפיע=טשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, שותפות=אקטען וועגען דירות אין אי־רושאנד ראזיעמטשי, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.
מיט אכטונג
מאנעלא, רעכטסקאנסולענט
פעטריקאווער 17.

ענדליך
האבען זיך אלע איבערציינגט אז די פאטענטירטע
פעלד-בעטען

PALMA-PATENT וועלכע זענען פערזעהען מיט דער שוץ-מארקע זענען די פראקטישסטע און דויערהאפטסטע מיט א גאראנטיע אויף 3 יאהר, עמפפעהלען מיר אויף לאגער.
אויסערדעם בעזיצען מיר אין א גרויסען אויסוואהל
ניקעל-בעטען, ניסעל-קינדער-בעטען, פיש-בעטען, אמעריקאנקעס, סינדער-הענגעלעך, סינדער-בענסעלעך אויף רעדלעך. מעטער-מאס.
מאטראצען,
געבענעס, שאמסאווע און קאנאדיסקע
קאוטשוקס און מאפטשאנעס
בעמערקונג: מעטאלען מיט וועגעלעך ווייס און גרויע 17 זל., פאלאוע-בעטלעך 14 זל.
רעעלע בעהאנדלונג. -- פאבריקס-פרייזען. -- ווערפליכע רעפערענצען.
הורט לאדז, פולנאצנא 24, טעל. 31-85 דעטייל

[illegible] אבאנעמענט-פרייז אין לאדז — 5 זל. א מאנאט מיט צושטעלען א מאל אויף דער ... [illegible]
6 אויס אין פראווינץ — 6 זל.
[illegible]
די אדמיניסטראציע איז אפען נישט אין ... [illegible]

אנאנסען-פרייז ... 14 — גר. ... 24 — גר. ... [illegible]
... 40 ... 4 ... 60 ...
... 12 ... 8 ... 12 ...
[illegible] 50 ... 160 ... 10 ... 8 [illegible]

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat" Spółdz. z odpowiedz. udziałami Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg.
Czcionkami i drukiem „Najer Folksblat" Piotrkowska 2[illegible].
Redaktor [illegible]